

Művelődés – Népfőiskola – Társadalom

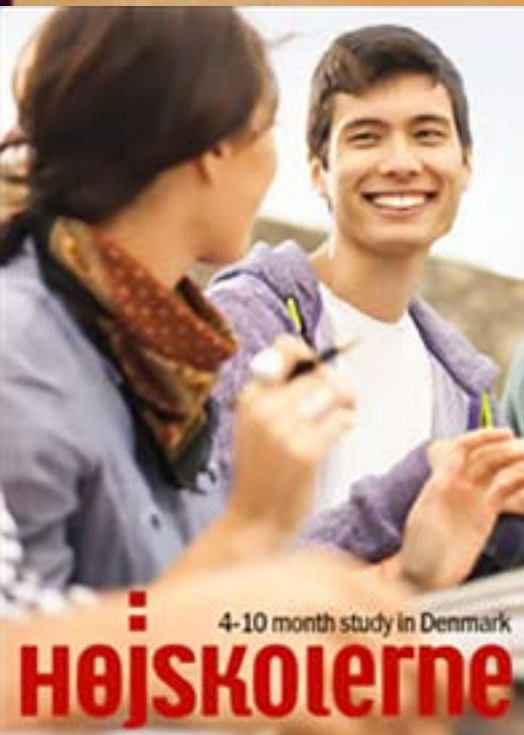

A MAGYAR NÉPFŐISKOLAI TÁRSASÁG KIADVÁNYA – 2017/4

„Jobb polgárt, jobb hazafit, s jobb embert nevelni, ez a népfőiskola célja” (Móricz Zsigmond)

DÁN NÉPFŐISKOLA

4-10 month study in Denmark

HØJSKOLERNE

FAG PÅ RY HØJSKOLE:
MUSIK **JOURNALIST**
TEATER **KUNST**
HORISONT **FRILUFTSLI**

Tartalom

Göteborgban kihirdették a szociális jogok európai pillerét	3
Balázs Ferenc és a 20. század végi erdélyi népfőiskola	4
Állami földprivatizáció – intézményesített földrablás (2015-2016.)	9
Az európai identitás megerősítése az oktatás és a kultúra révén	11
A szociális jogok európai pillére és az európai oktatási terület	19
Belső világunk: Az információrobbanás veszélyei	20
Élményeim, tapasztalataim egy dán népfőiskolán	22
A népfőiskola egy diák szemével	26
CSEMADOK érsekújvári területi választmány ülése, Kővágóörsön	28
Újraindul az abdai népfőiskola?	30

A Magyar Népfőiskolai Társaság folyóirata

Felelős kiadó az MNT elnöksége
Felelős szerkesztő: Dr. Szigeti Tóth János
Szerkesztő: Mihályfi Márta
Tördelőszerkesztő: Kit Bt.
Készült a Bonex-Press nyomdában

Szerkesztősége: 1138 Budapest, Révész u. 2/c
www.nepfoiskola.hu
mnt@nepfoiskola.hu

ISSN: 1218-1455

A kiadvány megjelenésének támogatója:
Nemzeti Kulturális Alapprogram

Itthon nincs visszhangja és nincs súlya: Göteborgban kihirdették a szociális jogok európai pillerét

20 év óta első alkalommal szociális csúcstalálkozót tartottak az EU vezetői. A Svédországban, Göteborgban megtartott eseményen az uniós intézmények vezetői, az uniós állam- és kormányfők, továbbá szociális partnerek és más kulcsszereplők nyílt vitát folytattak arról, miként lehet előmozdítani az Európai Unióban a tisztességes munkafeltételek térnyerését és a gazdasági növekedést. A találkozón az Európai Parlament, a Tanács és az Európai Bizottság közösen kihirdették a szociális jogok európai pillérének létrehozását, hangsúlyozva, hogy a három intézmény kiáll a pillérben foglalt 20 elv és jog mellett, és védelmezi azokat. Az aláírás napján az EU vezetőjének nyilatkozatában többek között a következők hangzottak el:

„A mai napon nyilvánosan keretbe foglaljuk közös értékeinket, és elkötelezzük magunkat húsz elv és jog mellett. A tisztességes bérekhez való jogtól az egészségügyi ellátáshoz való jogig, az egész életen át tartó tanulástól a munka és a magánélet közötti jobb egyensúlyon át a minimumjövedelemig: a szociális jogok európai pillérével az EU kiáll polgárai jogaiért gyorsan változó világunkban.

A pillér – és vele együtt Európa szociális dimenziójának egésze – pontosan annyira lesz erős, amennyire mi ezt lehetővé tesszük. Közös felelősség ez, amely nemzeti, regionális és helyi szintről indul ki, és amelyben kulcsszerepet játszanak a szociális partnerek és a civil társadalom. ... Ez a legkevesebb, amit az európaiak megérdemelnek.”

A csúcstalálkozó aktualitását bizonyította annak a friss Eurobarométer felmérésnek az eredménye is, amelynek keretében az EU szociális kérdésekben térképezte fel az európai polgárok véleményét. A választásból az derült ki, hogy az európai polgárok 83%-a szerint a szabad piacgazdaság kiépítését magas szintű szociális védelmi intézkedéseknek kellene kísérnie.

A magyar válaszadók körében ez az arány az uniós átlagnál is magasabb volt: 87%-ot tett ki.

A nyilatkozatból terjedelmes részletet közlünk le a lapszámunkban, szeretettel ajánljuk olvasóink figyelmébe.

Összeállította:
Mihályfi Márta
szerk.

Forrás: https://ec.europa.eu/hungary/news/20171117_socialrights_hu

• A szociális jogok európai pillérének weboldala:

https://ec.europa.eu/commission/priorities/deeper-and-fairer-economic-and-monetary-union/european-pillar-social-rights_hu

Balázs Ferenc

és a 20. század végi erdélyi népfőiskola

DÁNÉ TIBOR KÁLMÁN

A „népfőiskola szervezők” 1992 áprilisában meghívtak Gyergyószentmiklósról háromnapos, úgynevezett együttműködési tréningre. A rendezvény szervezője az akkor már működő, Garda Dezső történelem tanár által irányított, helybéli Gyergyói Népfőiskola volt, a szakmai és anyagi háttérrel a budapesti székhelyű Magyar Népfőiskolai Társaság (MNT) biztosította. Az összejövetelre a hazai résztvevőket az egy évvel korábban újraalakult Erdélyi Magyar Közművelődési Egyesület (EMKE) toborozta. A részvételre való megtisztelő felkérést annak köszönhettem, hogy 1982 és 1991 között szakmai irányítója voltam a Kolozsvári Szabadegyetem magyar nyelvű, Ember és természet nevet viselő kollégiumának, amely – nem kis büszkeséggel mondhatom – abban az időben a város egyik leglátogatottabb közművelődési fóruma volt. Mivel mindaddig a népfőiskoláról semmit sem hallottam, azzal a meggyőződéssel utaztam a gyergyószentmiklósi képzésre, hogy a népfőiskola valamilyen szabadegyetem féle. Ma már tudom, hogy ha ezt az intézményt a hazai, mármint a román, felnőttképzés hagyományai felől közelítem meg, akkor nem sokat tévedtem. De ha Európa felől, netán a skandináv államok demokratikus civil hagyományaiból kiindulva elemezzük a népfőiskola-szabadegyetem párost, akkor csak annyi közös bennük, hogy mindkettő felnőttképző intézmény, de szellemiségükben, működésükben már lényegi különbségek vannak.

Miután visszatértem Gyergyószentmiklósról, három dolog volt számomra világos.

1. A tizenkilencedik században élt Nikolaj Frederik Severin Grundtvig (1783–1872) dán evangélikus püspök munkássága nélkül nem beszélhetünk Európában népfőiskoláról.

2. A népfőiskolának sajátosan erdélyi gyökerei is vannak, ami a sajnálatosan rövid életű Balázs Ferenc (1901–1937) egykori unitárius

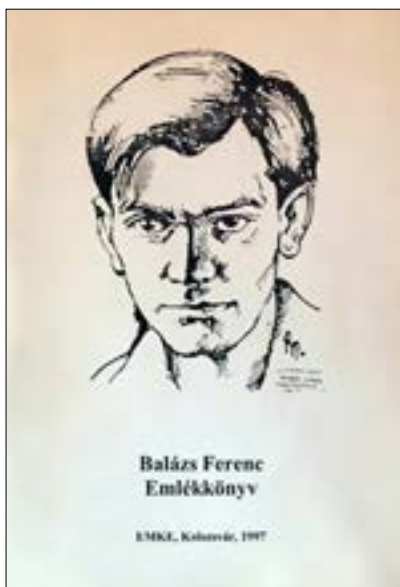
lelkész, író, közösségszervező 1930 és 1937 közötti, az Aranyos-menti Mészkon kifejtett tevékenységéhez köthetők.

3. A nem formális felnőtt oktatásnak egy olyan intézménye, amelyet magánszemélyek, vagy kis közösségek kezdeménye-

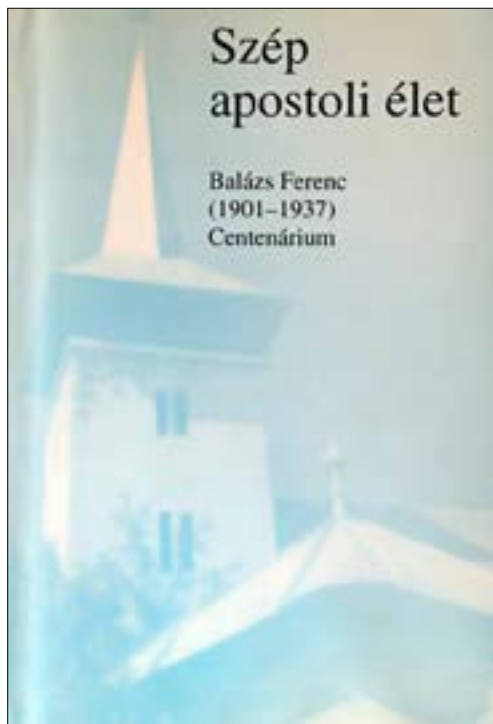
zésére is létre lehet hozni, hisz az 1989 karácsonyán ránk tört új demokráciában már nem kell mindenféle hivatalos engedélyek után szaladgálni, s így a népfőiskolák a kisebbségi népcsoportunk szellemi és nem utolsó sorban gazdasági felemelkedését hozhatják. Mint ahogyan Balázs Ferenc kortársa, a későbbi unitárius püspök, Erdő János írta, fellelkesedve a mészközi lelkész népfőiskola szervező törekvésein, *A népfőiskola jelentősége népiünk életében* című tanulmányában, melyet a negyedévenként megjelenő *Erdélyi Fiatalok* 1934-es téli számában tett közzé: „A népfőiskola jövőjét nem a hivatalos, hanem a magánkezdeményezés biztosítja. A népfőiskolákhoz cselekvési szabadság és kitartó, prófétalelkű emberek szükségesek.” Bár ma magasztosan hangzó szavaknak tűnnek, de ahogyan hitte őket Erdő János 1934-ben, amikor megfogalmazta, éppen úgy bíztunk bennük mi is 1992-ben. Hisz a népfőiskolákkal „jövőt építő” terveink voltak.

Vizont ami a gyergyószentmiklósi együttműködési tréning után számomra nem volt világos, az pont a lényeg volt, vagyis, hogy valójában milyen intézmény a népfőiskola? Így vizsgálódásaimat Grundtvig tizenkilencedik századi első dán népfőiskoláitól kezdtem, s Balázs Ferenc mészközi népfőiskoláján keresztül jutottam a 20. századi intézményekig. Közben sikerült két alkalommal összesen közel egy hónapot tölteni Dániában, egyrészt Skivében az Európa Nemzetközi Népfőiskolán, másrészt Andersen szülővárosában, Odenseben egy ilyen intézményben, később pedig alkalmam volt néhány napot eltölteni a finnországi Espoo város svéd népfőiskoláján. Mindezt megtehettem a Magyar Népfőiskolai Társaság támogatásával, s ezen a téren Erdélyből nem voltam egyedül. Közben vállalkoztam egy csodálatos szellemi kalandra, Balázs Ferenc *Bejáróm a kerek világot és A rög alatt* című kötetein, illetve különböző írásain keresztül, valamint a róla megjelent tanulmányok és monográfiák felhasználásával, az életútjából megpróbáltam kiragadni azokat a pillanatok, eseményeket, amelyek egyértelműen elvezették a népfőiskola intézményéhez, és az Isten völgyének megálmodásához. Annyira beleéltem magam ebbe az oknyomozó munkába, hogy egy hosszabb tanulmányban, *A jövőt kergető ember* címmel, meg is írtam. A Balázs Ferencnek köszönhető szellemi népfőiskolai kalandom sokban hozzájárult ahhoz, hogy jobban megismerjem a felnőttképzésnek ezt a sajátos formáját, s megértsem a népfőiskola intézményének a lényegét.

Röviden összefoglalva: a tizenkilencedik századi grundtvigi dán népfőiskolák a felvilágosodást követő, tőkés társadalmi rend berendezkedése nyomán megjelenő gazdasági tanintézetek, úgynevezett parasztiskolák voltak. A tizennyolcadik század végén és a rákövetkező évszázad elején számtalan ilyen tanoda jött létre Európában. Magyar vonatkozásban gondoljunk csak a Tessedik Sámuel 1767-ben létrehozott szarvasi intézetére, vagy az 1797-ben Keszthelyen alapított Georgikonra, vagy akár az

1802-ben, a nagyszentmiklósi Nákó Kristóf uradalmán felállított gazdasági iskolára. Csakhogy amíg az európai parasztiskolákban az oktatás során a szakmai tudás elsajátítására helyezték a hangsúlyt, addig a Grundtvig elképzelései szerint a tizenkilencedik század közepén beindított dán népfőiskolákon írni, olvasni tanították a parasztfjakat, megismertették velük a hazai történelmet, jogot, de ugyanakkor sokat énekeltek és főleg beszéltek a fiatal hallgatókat, s a bentlakásos jelleggel működő intézményben igyekeztek a résztvevőkben erős közösség iránti elkötelezettséget kialakítani. A grundtvigi népfőiskolák alap gondolata tehát az volt, hogy a fiatal parasztfjaknak az általános műveltségét, a nemzeti öntudatát és a társadalom iránti elkötelezettségét kell erősíteni, s mindezek megteremtik majd a szakmai igényességet is. Persze ne tévesszük szem elől, hogy a

az újraértékelése, a hagyományok tisztelete, a nemzettudat erősítése. És végül, de nem utolsósorban, a népfőiskolának mindig helyi vagy regionális, de mindenféleképpen közösségi érdekeket kell szolgálnia.

Amikor az 1990-es évek elején belevágtunk a felnőttképzés „népfőiskolai szemléletének” az erdélyi meghonosításába, mindenekelőtt az intézményesülés beindítása volt az egyik legfontosabb feladat. „Népfőiskolai szemléletet” írtam az imént, mert egyértelműen tudtuk, hogy azt az állam által támogatott oktatási intézményt, amilyen ma a dán népfőiskola, a hazai kisebbségi körülmények között egyrészt nem tudjuk megvalósítani, hisz állami támogatásra nem számíthatunk, másrészt nekünk itt Erdélyben a grundtvigi intézményi alapértékek megtartása mellett más kulturális erővonalak mentén kell szervezkedni,

mint Hamlet országában, vagy a különböző európai közösségekben. Így az intézményesülés folyamatához két fontos dolgot kellett akkor szem előtt tartani: egyrészt a népfőiskola-alapítást az éppen kibontakozó hazai magyar civil társadalom rendszerébe kell illeszteni, másrészt működtetésüket a kisebbségi kulturális életünket alapvetően fenntartó közművelődési folyamatokhoz kell igazítani. Így 1992-ben a gyergyószentmiklósi legelső összejövetelen az EMKE égisze alatt megalakítottunk egy erdélyi népfőiskola-kezdeményező csoportot, amely együttműködési megállapodást dolgozott ki és írt alá az MNT-vel. Közös célkitűzéseink között szerepelt egyrészt az erdélyi magyar népfőiskolai hagyományok feltárása és közkinccsé tétele, másrészt a kor kihívásainak szellemében kezdeményezni népfőiskolai tevékenységek beindítását. Az intézményesülés második szakaszára 1994. január 29-én került sor Kolozsváron, amikor az EMKE tagszervezeteként megalakult a Romániai Magyar Népfőiskolák és Közösségfejlesztők Társasága (RMNKT). Elnöknek Egyed Ákos történészt, akademikust választották meg. Ezen az összejövetelen jórészt szabadegyetem-szervezők gyűltek össze, s a Társaság főleg azzal a célkitűzéssel alakult, hogy tagjai jövőben megpróbálják modernizálni a hivatalos oktatáson kívüli felnőttképzést, s lehetőségeik szerint népszerűsítik majd a népfőiskolai szemléletet azokban a közösségekben, régiókban, amelyekben tevékenykednek. Aztán az 1996-os közgyűlés részbeni névváltoztatást szavazott meg, jelezve, hogy a Társaság a jövőben csakis a népfőiskolai tevékenységre kíván összpontosítani, és az elkövetkezőkben is az EMKE keretében óhajt tevékenykedni. A továbbra is nem jogi személyként működő civil szervezetnek az új neve: Romániai Magyar Népfőiskolai Társaság (RMNT) lett. Az intézménynek jogi személlyé válása végül 2002-ben megtörtént, az intézményalapítók: Egyed Ákos akadémikus, Kötő József, az EMKE elnöke, Cseke Péter író, és jómagam, mint aki a kezdetektől amolyan titkára voltam a népfőiskola körüli intézményesülésnek. A Társaság vezetőségébe bekerült: dr. Ábrám Zoltán marosvásárhelyi orvos, egyetemi tanár, művelődésszervező, Csomós Attila agrármérnök, a Romániai Magyar Gazdák Egyesülete

mint Hamlet országában, vagy a különböző európai közösségekben. Így az intézményesülés folyamatához két fontos dolgot kellett akkor szem előtt tartani: egyrészt a népfőiskola-alapítást az éppen kibontakozó hazai magyar civil társadalom rendszerébe kell illeszteni, másrészt működtetésüket a kisebbségi kulturális életünket alapvetően fenntartó közművelődési folyamatokhoz kell igazítani. Így 1992-ben a gyergyószentmiklósi legelső összejövetelen az EMKE égisze alatt megalakítottunk egy erdélyi népfőiskola-kezdeményező csoportot, amely együttműködési megállapodást dolgozott ki és írt alá az MNT-vel. Közös célkitűzéseink között szerepelt egyrészt az erdélyi magyar népfőiskolai hagyományok feltárása és közkinccsé tétele, másrészt a kor kihívásainak szellemében kezdeményezni népfőiskolai tevékenységek beindítását. Az intézményesülés második szakaszára 1994. január 29-én került sor Kolozsváron, amikor az EMKE tagszervezeteként megalakult a Romániai Magyar Népfőiskolák és Közösségfejlesztők Társasága (RMNKT). Elnöknek Egyed Ákos történészt, akademikust választották meg. Ezen az összejövetelen jórészt szabadegyetem-szervezők gyűltek össze, s a Társaság főleg azzal a célkitűzéssel alakult, hogy tagjai jövőben megpróbálják modernizálni a hivatalos oktatáson kívüli felnőttképzést, s lehetőségeik szerint népszerűsítik majd a népfőiskolai szemléletet azokban a közösségekben, régiókban, amelyekben tevékenykednek. Aztán az 1996-os közgyűlés részbeni névváltoztatást szavazott meg, jelezve, hogy a Társaság a jövőben csakis a népfőiskolai tevékenységre kíván összpontosítani, és az elkövetkezőkben is az EMKE keretében óhajt tevékenykedni. A továbbra is nem jogi személyként működő civil szervezetnek az új neve: Romániai Magyar Népfőiskolai Társaság (RMNT) lett. Az intézménynek jogi személlyé válása végül 2002-ben megtörtént, az intézményalapítók: Egyed Ákos akadémikus, Kötő József, az EMKE elnöke, Cseke Péter író, és jómagam, mint aki a kezdetektől amolyan titkára voltam a népfőiskola körüli intézményesülésnek. A Társaság vezetőségébe bekerült: dr. Ábrám Zoltán marosvásárhelyi orvos, egyetemi tanár, művelődésszervező, Csomós Attila agrármérnök, a Romániai Magyar Gazdák Egyesülete

Maros Megyei szervezetének elnöke, valamint Balla Zoltán, az udvarhelyi Humán Reform Alapítvány vezetője.

A következőkben az elmúlt több mint huszonöt év nagyon sokrétű népfőiskolai tevékenységei közül – tematikus csoportokra osztva – mutatok be néhányat.

Hazai népfőiskolai hagyományaink feltárása

Az 1992-ben Gyergyószentmiklóson megalakult népfőiskola-kezdeményező csoport egyik célkitűzése az erdélyi magyar népfőiskolai hagyományok feltárása és közkinccsé tétele volt. Egyértelmű, hogy itt Balázs Ferenc életének az újraértékelése, különösen a népfőiskolai tevékenységének és az Aranyos menti közösség-szervező munkájának a felidézése volt a fő cél. Ezért 1997. május 31-én, az RMNT kezdeményezésére és az Unitárius Egyház, valamint az EMKE szervezésében egy konferenciával emlékeztünk Balázs Ferencre, halálának a hatvanadik évfordulóján. Az összejövételre az Unitárius Egyház Dávid Ferenc nevét viselő dísztermébe került sor, ahol a következő előadások hangzottak el: dr. Rezi Elek: *Balázs Ferenc teológiája*; Gúzs Ferenc: *Egy falumentő küldetése*; Keszeg Vilmos: *Balázs Ferenc Aranyosság emlékezetében*; Vallasek Júlia: *Száz nap India – Balázs Ferenc indiai levelei menyasszonyához*; Cseke Péter: *Balázs Ferenc világtávlatot átfogó mészki tekintete*; Balogh Ferenc: *A mészki unitárius templom építésetörténeti értékei*. A konferenciát követő napon a mészki unitárius templomban egy megemlékező istentiszteletre került sor, ahol a szószéki szolgálatot Szabó Árpád püspök tartotta, majd a templomkertben leleplezésre került Balázs Ferenc mellszobra, ifj. Starmüller Géza alkotása, azt követően pedig az emlékező gyülekezet megkoszorúzta Balázs Ferenc kopjafáját a helybeli temetőben. A Német Népfőiskolai szövetség – DVV Bukaresti Irodájának a támogatásával a konferencia anyaga kötetben is megjelent, *Balázs Ferenc Emlékkönyv* címmel. Az elhangzott előadások szövegein kívül a szerény kivitelezésű kiadványban még közzétettük Balázs Ferenc néhány rövidprózáját, meséjét, versét, valamint a konferenciát követő Szabadság című napilapban megjelent sajtóvisszhangokat Papp Annamária és Makkai József tollából. Nem utolsósorban a kiadvány tartalmazott még néhány levélfordítást is *A Balázs család levelesládájából* című fejezetben, melyet Vallasekné Dáné Márta műfordító tett közzé, s az egykori mészki lelkész és felesége Christine Frederiksen néhány, angol nyelven írt, magyarra átültetett leveleit tartalmazza.

2001. május 26-án, szintén az RMNT kezdeményezésére és az Unitárius Egyház, valamint az EMKE szervezésében, egy újabb konferenciára került sor, amelyen a nagy Erdélyi író, népfőiskola- és közösség-szervező születésének a századik évfordulójára emlékeztünk. A Kolozsváron megtartott összejövétel előadásai a következők voltak: Kovács István: *Balázs Ferenc hit és életfelfogása*; Dáné Tibor Kálmán: *Izlandtól Mészkiig*; Vallasek Júlia: *Balázs Ferenc levelei feleségéhez*,

Christine Frederiksenhez; Cseke Péter: *Balázs Ferenc relevanciák*; Keszeg Vilmos: *Irodalom a regionális kultúrában* (Balázs Ferenc: *Zöld árvíz* című regényéről); Kötő József: *Balázs Ferenc szellemiségének hatása az erdélyi magyar színházra*. A konferenciát követő napon, Mészki emlékező istentiszteletre került sor, ahol Szabó Árpád unitárius püspök tartott szószéki szolgálatot, valamint András György főtanácsos mondott ünnepi beszédet Balázs Ferenc, az unitárius lelkész címmel. A kétnapos összejövetelel elhangzott előadások, valamint a püspöki prédikáció és főtanácsosi emlékbeszéd anyagát *Szép apostoli élet – Balázs Ferenc (1901–1937) Centenárium* címmel kötetbe rendezve adta ki az EMKE és az RMNT még ugyanabban az évben, azaz 2001-ben.

A népfőiskola erdélyi hagyományainak a jobb megértése végett 2013-ban egy szerény kötetet állítottam össze, főleg saját írásaimból, melybe a már említett Balázs Ferencről írt oknyomozó tanulmányomat is közöltem. A kötet címe *Gondolatok Erdély nem „kötött parancsra” működő iskolájáról*, s a kis kiadvány tartalmazza még Erdő Jánosnak a már említett, 1934-ben megjelent írását is. Ez a könyvecske is az EMKE és az RMNT gondozásában jelent meg.

2001-ben az RMNT javaslatára az EMKE megalapította a Balázs Ferenc-díjat. Olyan személyek kaphatják meg ezt a rangos elismerést, akik a hazai magyar közösségépítésben, a különböző felnőttképzési tevékenységekben, vagy éppen a népfőiskola szervezésben értek el kimagasló eredményeket. A díjat eddig 9 alkalommal adták át.

(Talán nem lenne teljes a két világháború közötti népfőiskoláról alkotott erdélyi képünk, ha csak Balázs Ferenc munkásságára és Erdő János tanulmányára utalunk. Az akkori kisebbségi lét körülményei között a népfőiskola fontosságáról írt Mikó Imre, politikus közírónk *Az erdélyi falu és a nemzetiségi kérdés* című könyvében. Ugyancsak a népfőiskolák felállításában látta a nemzetünk felemelkedésének és megmaradásának egyik lehetséges módozatát Márton Áron katolikus püspök is, aki az *Erdélyi Iskola* című folyóiratban ezt részletesen kifejtette. Vagy ebben az időben a falusi életkörülmények nagy erdélyi szociológus kutatója, Venczel József is a népfőiskola intézménye mellett állt ki, a közösségünk művelésének és szellemi fejlődésének egyik leghatékonyabb fórumát látta benne. Ezek az írások csak elméleti szinten foglalkoztak a népfőiskolák jelentőségével és felállításuknak módozataival, a gyakorlatba ültetésük sajnos elmaradt.)

A nemzettudat erősítése

Az 1989-es rendszerváltás után végre szabadon foglalkozhattunk történelmünkkel. És nemcsak történelmünkkel, de a társadalmi életünknek addigi tabu témáival, mint a szórvány, közösség-szervezés és építés, egészségvédelem, természetvédelem, általában a pszichológia különböző problémafelvetései, műemlékvédelem és számtalan más fontos, közérdeklődésnek

örvendő téma. Szóljunk néhány szót arról, hogy ezek a kérdések hogyan jelentkeztek az 1990-es évek, valamint az ezredforduló utáni népfőiskolai tevékenységekben.

Előbb az 1992 áprilisában megalakult Gyergyószentmiklósi népfőiskolai kezdeményező csoport égisze alatt, majd később az RMNT lebonyolításában dr. Ábrám Zoltán marosvásárhelyi orvos, egyetemi oktató, művelődésszervező vezetésével Kárpát-medencei kitekintésű, bentlakásos jellegű Honismereti Népfőiskolákat szerveztünk – általában ötnapos, egyhetes programkínálattal; az évek folyamán összesen hetet. Az elsőre 1993 júliusában került sor a szovátafürdői Bungalow Kempingben, ahol több mint száz résztvevő volt, nemcsak Erdélyből, de az anyaországból, Kárpátaljáról, Felvidékről, Vajdaságból, Norvégiából és az Egyesült Államokból is érkeztek érdeklődők. Népfőiskola- és közösségszervezés, honismeret-nemzettudat tematikákban hangzottak el előadások, valamint a hallgatósággal közösen terveztük ennek az intézménynek a Kárpát-medencei jövőjét. A II. Honismereti Népfőiskolára ugyanazon a helyszínen kerül sor, 1995 júliusában, a tematikája: Civilek, kisebbségek, székelység, együttélés volt. A III. Honismereti Népfőiskola szintén Szovátafürdőn volt 1997 júniusában, de ekkor már a közösségi térként is működő Teleki Oktatási Központban, s tematikája Műemlékvédelem és környezetvédelem volt. Az összejövetel előadásai hasonló cím alatt kötetbe rendezetten is megjelentek. A IV. Honismereti Népfőiskola már Szentegyházán jelentkezett 1999 júliusában, Életmód, természet, egészség tematikában, s a helybéli Múzeum Szálló adott otthont a rendezvénynek. Az V. Honismereti Népfőiskola ugyancsak Szentegyházán működött 2002 szeptemberében A természet ajándékai tematikával. A VI. Honismereti Népfőiskolát ismét Szovátafürdőre hívta össze Ábrám Zoltán doktor, de most már a helyszín a Tivoli Villa volt, s a rendezvény előadásai „A kommunikációs készségek fejlesztése” témakör köré csoportosultak. Végül az utolsó, a VII. Honismereti Népfőiskolát már csak egynaposra lehetett szervezni Marosvásárhelyen 2006. november 17-én, a Bot Péter Diakóniai és Tanulmányi Központban, A szórvány közművelődési helyzete és jövőképe címmel. Ez utóbbi rendezvényen a Kovászna Megyei Művelődési Központ néhány munkatársa is jelen volt, s az összejövetelen a tömb-szórvány jövőbeni közművelődési kapcsolatépítése volt a vezető téma. A hozzávetőleg minden második évben megtartott Honismereti Népfőiskola sajnos kifulladásig. Míg az első 1993-ban megtartott rendezvénynek több mint száz résztvevője volt, és egy hétig tartott, addig az utolsó összejövetelt Marosvásárhelyre már csak egy napra lehetett tervezni, s inkább szakmai tanácskozás jellege volt. Nemcsak az általános érdeklődés hagyott alább, de a szervezőkre nehezedő számtalan megélhetési gond is lassította, majd leállította a szervezés menetét, hisz a Honismereti Népfőiskola mindenki számára önkéntes alapon működött, anyagi juttatás nélkül. Nem is beszélve arról, hogy elapadtak az anyagi források is.

Nemzettudatunk erősítése tematikában a másik jelentős népfőiskolai állomás az 1996. május 30. és 31. között Temesváron megtartott *Történelmünk a Duna-medencében* című szeminárium volt. A szervezők között az RMNT mellett megtaláljuk az EMKE-t és nem utolsósorban a temesvári Ormós Zsigmond Közművelődési Társaságot is. A szeminárium célja az volt, hogy egy előadássorozat keretében tekintsük át erdélyi történelmünket a honfoglalástól a trianoni békediktátummal bezárólag. Hazai és magyarországi jeles történész és nyelvész szakemberek tartottak előadásokat: Egyed Ákos, Demény Lajos, Kovách Géza, Péntek János, Tonk Sándor (Erdélyből), valamint Barta Róbert, Benkő Elek, Benkő Lóránd, Kiss Gy. Csaba, Szakály Ferenc, Szarka László, Varga J. János (Magyarországról). A történelem szeminárium anyagát kibővítve más történelmi tanulmányokkal kötetben is

kiadtuk. Nem kis büszkeséggel állapíthatjuk meg, hogy 1989 után ez a kötet az első volt az Erdély magyar történelmét átfogóan elemző kiadványok közül.

Az elmúlt negyed évszázadban alakult, szeminárium jellegű, tehát az egykori szabadegyetemek mintájára létrehozott intézmények mindegyike nevében megtaláljuk a népfőiskola kifejezést. Példának hozhatom fel a hozzávetőleg húsz évvel ezelőtt, néhány évig működő Kolozsvári Népfőiskolát, vagy az éves rendszerességgel egy héttel, általában február hónapban megrendezésre kerülő Aranyosgyéresi Népfőiskolát, vagy a téli hónapokban heti rendszerességgel, Tordán jelentkező Aranyosszéki Népfőiskolát. Ezeknek a rendezvényeknek a programjában kiemelkedő szerepet kaptak és kapnak a nemzettudat erősítő, főleg történelmi tematikájú, előadások.

Képzések

A különböző képzések fontos szerepet játszottak az 1990 után megalakult, népfőiskola jellegű rendezvényeket is felvállaló, civil szervezetek életében, nem is beszélve az RMNT-ről. A teljesség igénye nélkül ezekről programokról szólnék néhány szót.

Mindenekelőtt arra törekedtünk, hogy a konkrét népfőiskola-szervezésről tartsunk képzéseket. Szakmai támogatást az MNT-től, valamint a Sárospataki Népfőiskolától kaptunk. Az első ilyen jellegű összejövetel Nagyenyeden volt 1994 nyarán, egy hétig tartott, s a város katolikus plébániája adott helyet az összejövetelnek. Hallgatónak főleg a szórványközösségekben szolgáló papokat, valamint ott tevékenykedő tanítókat és civil szervezeti vezetőket hívtunk meg. A rendezvényen részt vett még néhány, a már megkezdődött nyári szünet ellenére a plébánia bentlakásában, a népfőiskolai összejövetel miatt ott maradt, Bethlen Kollégiumba járó, tanítóképzős diák is. Számkra ezen a képzésen az volt az új, hogy a Magyarországról érkezett képzők, az akkor erre mifelénk még ismeretlen, drámapedagógiai módszerekkel sajátították el velünk a nép-

főiskola szervezés különböző módzatait. Főleg a közösségi szellem kialakításának módszereire összpontosítottak, mely nélkül a népfőiskola közösségének működése képtelenné válik. A nagyenyedi népfőiskola szervezők kiképzőtáborának a hallgatói a rendezvény végére egy saját maguk szerkesztette lapot is összeállítottak, *Tűzfelelős* címmel.

Akik felvállalták abban az időben a népfőiskolák ügyét, számtalan más képzésre is vállalkoztak. A teljes igénye nélkül hadd soroljunk fel néhányat, hogy láthatóvá tegyük ezeknek a képzéseknek a tematikus sokszínűségét:

1994 októberében, a Szatmárnémetiben működő Szent-Györgyi Albert Társaság egyhetes közösségépítő képzést szervezett Kommunikációs cselekvések modellje és gyakorlatok címmel. A rendezvény társszervezői az RMNT és az EMKE volt.

1996 januárjában a nemrég alakult tordaszentlászlói Tamás Bisztró alkalmazottai számára rendezett az RMNT egy többnapos tanfolyamot, Vendéglátói jó modor címmel. Ugyanabban az évben, ez a vendéglátóipari egység egy intenzív német tanfolyam megszervezésére kérte fel az RMNT, szintén a munkatársai részére.

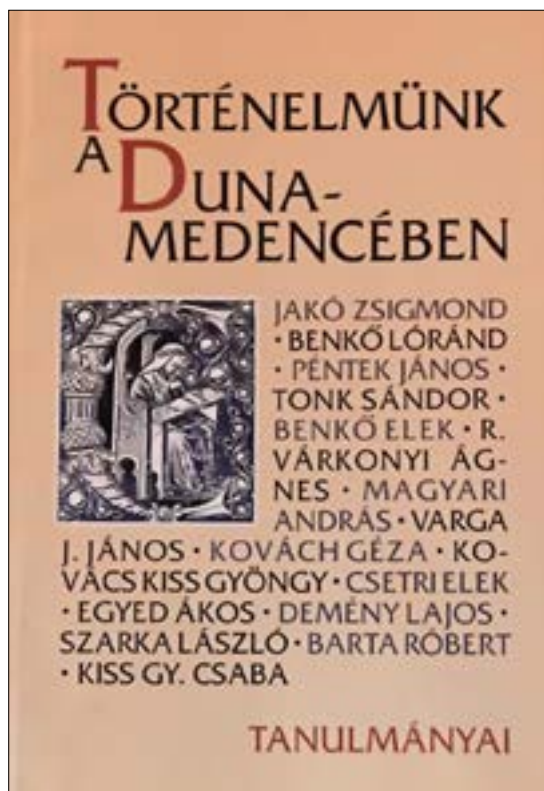
1997 januárjában a magyarfenesi Csáni Vendéglő tulajdonosa rendelt meg az RMNT-től egy tanfolyamot az alkalmazottai képzésére: Vendéglátó rendezvények protokollja és falusi turizmus témakörben.

1995 januárja és márciusa között, hétvégeken, téli tanfolyamként, az RMNT Kolozsváron, erkélykertészet témában is szervezett képzést. Az ugyancsak népszerű rendezvénynek az volt a célja, hogy a résztvevőket megtanítsa arra, hogy kisebb létszámú háztartások részére hogyan lehet zöldséget természeteni a tömbház erkélyének nem éppen a mezőgazdasági termesztésre ideális körülményei között. Ugyanennek a tanfolyamnak a keretén belül szó esett a reformátkezés kérdésköréről is.

S talán a felsorolásból nem maradhat ki, hogy az ezredforduló környékén, a magyar méhészek kérésére a kolozsvári Györkös Mányi Albert Emlékházban rövid ideig az RMNT egy méhészkлубot is működtetett.

Népfőiskola-börze

2002 márciusában rendeztünk Kolozsváron egy Népfőiskola Börzét, amely nem volt kifejezetten képzés, hanem inkább szakmai konferencia. A rendezvényt egyidejűleg több dologra szándékoztunk a hallgatóság figyelmét ráirányítani: egyrészt összehasonlító jelleggel mit is jelent a népfőiskola intézménye Európában, Magyarországon és idehaza nálunk, másrészt pedig, hogy hányféle tevékenységi területen lehet népfőiskolai összejöveteleket szervezni. A kétnapos rendezvény szervezője az RMNT, valamint a Sárospataki Népfőiskola volt. A börze programja két részből állt: plénumban folyó előadásokból és szakmai munkacsoportok tanácskozásából. A plénum előadásokon elhangzott témák: *A felnőttképzés tendenciái Európában* (előadó Sz. Tóth

János, a Magyar Népfőiskolai Társaság ügyvezető elnöke), *A felnőttképzés szabályozása Romániában* (előadó dr. Murvai László, a Romániai Nevelési és Kutatási Minisztérium főosztályvezetője), *A Socrates és Leonardo Európa-programok nyújtotta lehetőségek a szakoktatás terén* (előadó Keresztély Irma, a Kovászna megyei Tanfelügyelőség főtanfelügyelője), *Honnan, merre erdélyi népfőiskolák?* (előadó Dáné Tibor Kálmán, az EMKE–RMNT titkára). A szakmai munkacsoportok, az úgynevezett jövőműhelyek, hat csoportban tanácskoztak: 1. Vállalkozás, gazdaság; 2. Mezőgazdaság, falufejlesztés, falusi turizmus; 3. Közösségfejlesztés, állampolgári ismeretek; 4. Szakoktatás; 5. Egészséges életmód, életminőség-javítás, szociális gondok; 6. Általános műveltség.

A népfőiskola-börze végén a munkacsoportok vezetői – kiemelve a felnőttképzés jelentőségét a hazai társadalom életében, valamint az intézményesülés

fontosságát –, az alábbi jövőbeni feladatokat jelölték ki a népfőiskolai mozgalom számára: 1. Információs központ kialakítását a minél jobb tájékoztatás érdekében. 2. Felmérni a képzési igényeket a hazai magyar közösség soraiban. 3. Minél több tanfolyamot szervezni. 4. A népfőiskola intézményének népszerűsítését különösen a vidéki és a szórványközségek soraiban. 5. Bekapcsolódni pályázatokon keresztül a felnőttképzés Kárpát-medencei és európai vérkeringésébe. 6. A média minél erőteljesebb bevonását ezekbe a folyamatokba.

Azonban ezek a kijelölt feladatok már messze túlmutattak a civil szervezeti körülmények között elvégezhető felnőttképző tevékenységen. Mint látható a börze tematikáin is, megpróbálkoztunk a rendezvényen a népfőiskolai tevékenységet közelíteni a társadalmi igényekhez mért szakmai képzések irányába. Bár nagy sikere volt a börzének, mégis az összejövétel után a népfőiskolák létrehozásának a lendülete megtört. Többek között azért is, mert az elanyagiasodó világ polgára ma már inkább olyan képzésre iratkozik be, melynek végén szakdiplómát kap, amellyel könnyebben és gyorsabban elhelyezkedhet a munkaerőpiacon. Ez viszont már nem a hagyományos népfőiskola feladata, hanem az Országos Képzési Jegyzékben szereplő, kőkemény gazdasági szempontokat követő nem formális oktatás része. Ezért úgy tűnik, az elmúlt másfél évtizedben a felnőttképzésnek ez az ága még mindig keresi a helyét a hazai felnőttképzés oktatási rendszerében. Én a népfőiskola jövőbeni feladatául továbbra is olyan képzések megszervezését látom, amelyekkel nem főleg anyagiakban, hanem inkább szellemiekben, lelkiekben teszik gazdagabbá a résztvevőket.

(Az Unitárius Egyház által szervezett Balázs Ferenc Emlék-konferencián, 2017. május 26-án elhangzott előadás szerkesztett szövegváltozata.)

Forrás:

Balázs Ferenc és a 20. század végi erdélyi népfőiskola
Művelődés LXX évf. 2017 július
Dáné Tibor Kálmán

Állami földprivatizáció

– intézményesített földrablás (2015-2016.)

II. Megyei zárójelentések az állami földprivatizációs rendszer valós értékeléséhez
Borsod – Abaúj – Zemplén megye
Időkeresztmetszet: 2016. szeptember 1.

Összeállította: Ángyán József¹
Készült: a Greenpeace Magyarország Egyesület támogatásával²

Ajánlás

Az állam tulajdonában lévő közös nemzeti földvagyonunk – a villámgyors lebonyolítás tényeiből következtethetően bizonyára hosszasan előkészített, majd 2015 nyarán, a migrációs válság árnyékában, hirtelen bejelentett – kiürítését a kormányzat részéről először hírzárlat övezte. A szándék nyilvánosságra kerülését követő tiltakozások hatására azután a programot erősödő, sok valótlanúságot és a közvéleményt félrevezető csúsztatást is tartalmazó propagandakampány kísérte. Arra az egyszerű kérdésre azonban, hogy miért is kell az állami földeket újra eladni, arra észérvek, értelmes magyarázatok alig születtek. Ahhoz, hogy a tényleges érdekeket, szándékokat és folyamatokat, a lépés valóságos – az egész társadalmat érintő – veszélyeit, fenyegetéseit megértsük, érdemes a „Földet a gazdáknak!” program – 2015 novembere és 2016 júliusa között, három hullámban lebonyolított, majd 2016 őszén törvénnyel lezárt – árveréses földértékesítési eljárása tényadatait is elemezni.

Az első megyei mintaelemzést ezzel a szándékkal, 2016 áprilisában tettem közzé, majd a programzáró törvény megszületését követően elkezdtem a végleges, hivatalosan közzétett megyei árverési adatok több szempontú feldolgozását és a megyei zárójelentések összeállítását. *Fejér, Győr-Moson-Sopron, Somogy és Jász-Nagykun-Szolnok* megyét követően jelen zárójelentés *Borsod-Abaúj-Zemplén* megye állami földprivatizációs képét mutatja be, amely meghirdetett (13.724 ha) és elárverezett (11.291 ha) területeinek nagysága alapján a megyék rangsorában a hatodik helyre került. Ezzel a sikeresen elárverezett összes terület (182.000 ha) több mint 40%-a (78.000 ha) adatainak feldolgozását elvégeztem. A többi megye adatait is feldolgozva reményeim szerint kirajzolható lesz az országos kép, ellenőrizhető, megerősíthető vagy cáfolható lesznek az állami földprivatizációs program kormányzati értékelésének állításai.

Borsod-Abaúj-Zemplén megye a maga 11.300 hektár dobra vert területével önmagában is jó mintául szolgálhat. Elkelt állami földterülete pl. ugyan 280 nyertes árverezőhöz került, de több mint felét mindössze 27 nagy – 100 ha fölötti területhez jutott – érdekltség 48 nyertes árverező tagja szerezte meg. Az „átlagjavító” – 20 ha alatti területet szerző – 135 kisnyertes érdekltség, a nyertesek 56%-a eközben csupán a területek 10%-ához jutott. Ez a – kiválasztott keveseknek nagy, viszonylag sokaknak pedig igen kis területeket juttató, tudatosnak tűnő – rendszer olyan „családi léptékű” megyei átlag, 43 ha kimuta-

tását teszi lehetővé, amely alkalmas a közvélemény tökéletes megteremtésére.

E megye adatai azt – a kormányzati propaganda állításaival ellentétben – általános tendenciát is igazolják, hogy a helybeli gazdálkodó családok elől a földek többségét – jelen esetben több mint 83%-át – külső, tőkeerős árverezők szerzik meg. Ráadásul a területek közel 1/3-a! olyan nyertesekhez került, akik a megszerzett birtoktesttől 20 km-nél jóval nagyobb, átlagosan 44 km távolságban laknak, de van közöttük több olyan – pl. budapesti, dunaharaszti vagy éppen pátyi árverezési címet megadó – vásárló is, akik esetében ez a távolság a 200 km-t is meghaladja. Mert ugye a kormányzati jelmondat szerint „a föld azé a helyben élő földművesé legyen, aki azt megműveli!”

- 1 **Ángyán József:** a SZIE ny. egyetemi tanára, az MTA doktora, a volt Vidékfejlesztési Minisztérium egykori (2010-2012.) parlamenti államtitkára
- 2 **Külön köszönet Rodics Katalinnak,** a program menedzseléséért és az elemzések nyilvánosságának megteremtéséért, **Mészáros Norbertnek** és **Virág Zsuzsának** az adatok összegyűjtéséért, előrendezéséért és elemezhető formába hozásáért, továbbá **Ács Sándornénak** és **Sárvári Attilának** az elemzéshez nyújtott információikért, tanácsaikért és az elemzések közreadásáért. Hálás köszönet a „Kié legyen a föld?”, az „Átlátszó”, a „Greenfo” valamint az „Alfahír” portáloknak és a „Szabad Föld” lap online változatának, amelyek jelentéseimet teljes terjedelmükben közzéteszik, és mindazoknak, akik figyelem felhívással, kivonatolással, ismertetéssel, vagy másodközléssel segítik a „szemek nyitogatását”, az elemzéseimhez való hozzáférést a téma iránt érdeklődő, szélesebb közvélemény számára.

A mintegy 11.300 hektár elárverezett megyei területből több mint 7.000 hektár, a 677 db birtoktestből pedig 470 db (közel 70%) licitálás nélkül, kikiáltási áron, az európai földárak töredékéért került az árverési nyertesekhez. E megye adatai is igazolják tehát, hogy hamisak azok a kormányzati állítások, amelyek szerint „versenyben kialakult piaci áron” jutottak a nyertesek az állami földterületekhez. Valódi licitálás, árverseny a birtoktestek kis hányadának árverésén alakult csupán ki, így nem meglepő, hogy az átlagos nyertes árajánlat alig haladta meg a 800 eFt/ha értéket. Ez a helyzet vélhetően annak is tulajdonítható, hogy

- a területeket zömében olyan nagyméretű birtoktestek formájában hirdették meg, amelyeknek akár több százmillió forintos kikiáltási árával a valóban helyben élő, ténylegesen gazdálkodó családok bizonyosan nem rendelkeznek; másrészt
- az egyébként is kiszolgáltatott helyzetben lévő helyi gazdaságok nem vették a bátorságot, hogy a politika-közeli, egymás közt a földeket vélhetően előre leosztó „nagyurak” érdekeit keresztezve, ezzel a meglévő, kis gazdaságaikat is végveszélybe sodorva próbáljanak földhöz jutni.

A települések érdekérvényesítő képességében e megyében is jelentős eltérés mutatkozik. Vannak kifejezetten „vesztes települések” (pl. *Tarcal, Csincse, Emőd, Megyaszó, stb.*), ahonnan senki sem nyert, sőt a saját területüket is más településeken lakó árverezők szerezték meg. Vannak viszont erős érdekérvényesítő képességű, „nyertes települések”, amelyek pályázói nemcsak a saját lakóhely, de más települések területeihez is hozzájutottak. A nyertes települések megyei rangsorát *Miskolc* vezeti, majd *Szerencs* és *Mád* következik. E három – erős kormányzati, politikai kötődésű – település lakói a megyében elárverezett állami földek közel 1/4-ét, de a 12 vezető település – zömében városok, köztük pl. a „*Tállai birodalom*” *Mezőkövesd* – nyertes árverezői annak több mint felét megszerezték.

Az a tapasztalás sem példátlan, hogy nem helybeli gazdaságok, hanem nagy agrárholdingok vezetői és/vagy politika-(FIDESZ)-közeli rokoni, baráti gazdasági érdekkörök jutottak jelentős állami földterületekhez. Ebben a megyében is a legtöbb terület – 9 db nagyméretű birtoktestből álló 718 ha, az elárverezett megyei összterület 6,4%-a – tulajdonjogát a megvásárolt területet bérlő *Szerencsi Mezőgazdasági Zrt.* vezető tisztségviselői, a jogelőd *Szerencsi Állami Gazdaságot* privatizáló, majd a jogutód Zrt-t alapító elnök-vezérigaz-

gató azonos laccímű 4 közvetlen családtagja alkotta érdekkör szerezte meg. De a nagy nyertesek között találjuk pl. Budai Gyula vagy éppen Tállai András rokonait éppen úgy, mint Mád FIDESZ-közeli polgármesterének vagy az *Abaúji Charolais Zrt.* két vezetőjének családját. Találunk köztük emellett is szép számmal nagybirtokosokat, de sok – mezőgazdasági előélettel vagy kapcsolatokkal nem rendelkező – stróman-gyanús illetve föld-spekulánsnak tűnő nyertes árverező „földművest” is: fitness instruktort, marketing menedzsert, kormány-közeli polgármestereket, önkormányzati képviselőket, gyáriparosokat, milliárdos vagyonú cégháló-tulajdonosokat, építőipari, áru fuvarozási és egyéb, nem mezőgazdasági ágazatok nagyvállalkozóit, cégvezetőit csakúgy, mint pl. gépjármű-, fémhulladék- vagy éppen könyvkereskedő nagyvállalkozókat is.

No és erre a megyére is jellemző, hogy az itt található nagy agrárcégek, vállalatcsoportok által bérelt állami földekből jószerezivel csak azokat a területeket bocsátották árverésre, amelyek zömére azután e cégek (pl. a *Szerencsi Mg-i Zrt.* és *Abaúji Charolais Zrt.*, a *Karmopol-Agro Kft.* vagy éppen a *Pusztai Agro 2010 Kft.*) vezetői/munkatársai és/vagy azok rokonai illetve strómanjai tettek nyertes árajánlatot. Ráadásul a birtoktestek többsége esetében kikiáltási áron, licit és árverseny nélkül jutottak bérleményeik tulajdonjogához. Ez bizonyára nem véletlenül alakult így, és pontosan mutatja a föld- és birtokpolitika „előbb bérbé, majd tulajdonba adás” alapelvét, tudatos stratégiái, feudális klientúra-építő jellegét.

A Borsod-Abaúj-Zemplén megyei állami földprivatizációs zárójelentés – a hivatalosan közzétett adatok alapján és egyéb információs adatbázisokat is igénybe véve – mindezeket és számos egyéb szempontot is részletesen elemez, igyekszik megmutatni a „*Földet a gazdáknak!*” program igazi megyei arcát, és a teendőkre vonatkozó javaslatokat is megfogalmaz. A jó változás segítése szándékával, az igazság és a nyilvánosság erejében, valamint egy igazi nép- és vidékpárti fordulatban töretlenül bízva, szeretettel ajánlom e tényeken alapuló megyei összeállítasomat kortársaimnak éppen úgy, mint okulásul gyerekeinknek és unokáinknak, a tetteinket megítélő utókornak.

Ángyán József

A teljes tanulmány hozzáférhető:

<http://www.greenfo.hu/uploads/dokumentumtar/allami-foldprivatizacio--intezmenyesített-foldrablas-borsod-abauj-zemplen-megye.pdf>

A bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a régiók bizottságának

Az európai identitás megerősítése az oktatás és a kultúra révén

Az Európai Bizottság hozzájárulása a 2017. november göteborgi vezetői találkozóhoz

„Az oktatás és a kultúra kulcsfontosságú a jövő szempontjából – mind az egyén, mind az Unió egésze számára. Segít a körülményeket lehetőségekké alakítani, a tükröt ablakká változtatni és gyökereket adni „európai” identitásunkhoz a maga sokféleségében. Európa vezetőinek e heti göteborgi találkozásán meg kell ragadnunk a lehetőséget, és biztosítanunk kell, hogy az oktatás és a kultúra a munkahelyteremtés, a gazdasági növekedés, a társadalmi méltányosság és végső soron az egység mozgatórugója legyen.”

(Juncker elnök, 2017. november 14.)

„Az EU nem tökéletes, de nincs jobb eszközünk arra, hogy az új kihívásokkal megküzdjünk. Nemcsak azért van szükségünk az EU-ra, hogy garantálhassuk a békét és a demokráciát, hanem azért is, hogy a lakosság biztonságát szavatolhassuk. [...] azért van szükségünk az EU-ra, hogy [...] jobban eleget tudjunk tenni polgáraink azon igényének és kívánságának, hogy kontinensünkön határok nélkül utazhassanak és bárhol szabadon élhessenek, tanulhassanak, dolgozhassanak és boldogulhassanak, valamint részesülhessenek Európa gazdag kulturális örökségéből.”

(Pozsonyi Nyilatkozat, 2016. szeptember 16.)

„Olyan Uniót szeretnénk, melyben a polgárok számára a kulturális és társadalmi fejlődés, valamint a gazdasági növekedés egyre bővülő lehetőségei állnak rendelkezésre. [...] elkötelezzük magunkat, [...] és az alábbiakon fogunk munkálkodni: [...] olyan Unió, ahol a fiatalok a lehető legjobb oktatásban és képzésben részesülnek és a kontinensen bárhol tanulhatnak és vállalhatnak munkát;” kulturális örökségünket megőrző és a kultúrák sokféleségét előmozdító Unió.”

(Római Nyilatkozat, 2017. március 25.)

Javában zajlik az Európa jövőjéről szóló vita, amelyet az Európai Bizottság 2017 márciusában indított útjára a fehér könyv¹ előterjesztésével. Juncker elnök az Unió helyzetét értékelő 2017. évi beszédében² ismertette az **egységesebb, erősebb és demokratikusabb Unió** megvalósítására vonatkozó elképzeléseit, és egyértelmű menetrendet terjesztett elő az időközben Tusk elnök által 2019. május 9-re összehívott nagyszabású csúcstalálkozó előkészítéseként, amelyen a vezetői ütemtervben³ előírányzott megbeszélések nyomán várhatóan további döntéshozatalra kerül sor Európa jövőjéről.

A vita és a döntéshozatal egyik legfontosabb tárgya **Európa szociális dimenziója**. A Bizottság erről a kérdéskörrel külön vitaanyagot⁴ terjesztett elő, amelyben felhívja a figyelmet az

Európa által e téren elért jelentős vívmányokra. Európa társadalmi a legegénylőbbek és a leginkluzívabbak a világon, a várható élettartam meglehetősen hosszú (átlagosan 80,7 év) és a szociális védelmi rendszerek erősek. Mindez hozzásegítette a kontinenst a gazdasági válság átvészeléséhez. A munkanélküliségi ráta egyre csökken (2017 szeptemberében 7,5%-ra süllyedt, ami a 2008 novemberi óta mért legalacsonyabb szint), de az egyes országok között jelentős eltérések mutatkoznak, és még így is 18,4 millió fő – köztük 3,7 millió fiatal – van munka nélkül. Az európai munkaadók 40%-a szerint ugyanakkor nem könnyű olyan embereket találni, akik rendelkeznek a növekedés és az innováció megvalósításához szükséges készségekkel.

Az Uniók jövőjéről szóló gondolkodás része a **közös identitásunk erejéről** való gondolkodás is. Amikor ébredező bel- és külföldi populisták, álhírterjesztők és az információs hálózatok manipulátorai teszik próbára európai értékeinket és demokráciáinkat, ideje, hogy az európai vezetők és az uniós intézmények reagáljanak. 2017 márciusában a vezetők Rómában úgy határoztak, hogy az EU-t továbbra is olyan egyedülálló projektként őrzik meg, amelyben az EU és tagállamai az **„egység a sokféleségben”** jegyében, nemzeteik egyedi erősségeire és gazdagságára támaszkodva soha nem látott haladást valósíthatnak meg. Hatvan évvel a Római Szerződés aláírása után továbbra is létfontosságú az európai identitás megerősítése, és ennek legjobb eszköze az oktatás és a kultúra.

Az európai vezetők ezért úgy döntöttek, hogy 2017. november 17-én Göteborgban megvitadják, milyen szerepet tölthet be az oktatás és a kultúra a jövőben az összetartozás és a kulturális közösséghez tartozás érzésének erősítésében.

Ez a közlemény az Európai Bizottság hozzájárulása a vezetői találkozóhoz. A Bizottság meghatározza benne a kulcsfontosságú kérdéseket és kijelöli a bejárható utakat, **figyelembe véve a szubszidiaritás elvét** és azt, hogy az oktatás és kultúra elsősorban tagállami – nemzeti, regionális és helyi – hatáskörbe tartozik. Az uniós hatáskörök mindössze az együttműködés ösztönzésére, valamint a tagállami intézkedések támogatására és kiegészítésére terjednek ki. Az uniós intézkedés programok finanszírozását is lehetővé teszi (a legrégebbi és mindmáig legnépszerűbb program az oktatás területén az Erasmus, a kulturális téren pedig a Media).

¹ COM(2017)2025.

² https://ec.europa.eu/commission/state-union-2017_hu

³ <http://www.consilium.europa.eu/hu/policies/talinn-leaders-agenda/>

⁴ COM(2017)206.

Ez a közlemény bemutatja az **európai oktatási térségre** vonatkozó elképzelést, amely az Új európai készségfejlesztési programon⁵ és a Befektetés az európai ifjúságba kezdeményezésen⁶ alapul. Az oktatás szerves része minden olyan megoldásnak, amely arra irányul, hogy többen jussanak tisztességes munkához, jobban kielégüljön a gazdaság készségek iránti kereslete és Európa **ellenállóbbá** váljon a technológiai forradalom és a globalizáció nyomán bekövetkező gyors és mélyreható változások közepette. Ezzel az utóbbi aspektussal foglalkozik a **globalizáció előnyünkre fordításáról szóló bizottsági vitaanyag**⁷ is, amely rámutat, hogy a szociálpolitika és az oktatáspolitikai kulcsszerepet játszik az ellenállóképesség, az innováció és a versenyképesség biztosításában. Európa nem világelső a magas szintű készségek biztosításában: még a legjobban teljesítő uniós tagállamokat is túlszárnyalják a fejlett ázsiai országok. Európa ugyanakkor határozottan törekszik az új fejlemények teremtette lehetőségek megragadására.

Az oktatás és a kultúra lehetőségeinek maradéktalan kiaknázása tehát a tagállamok közös érdeke, hiszen ezek a lehetőségek a munkahelyteremtés, a társadalmi méltányosság és az aktív polgári szerepvállalás mozgatórugói, és egyúttal **a maga sokféleségében megmutatkozó európai identitás** megtapasztalásának eszközei.

1. Ambiciózus közös európai oktatási és kulturális menetrend kidolgozása

Európának számos jelentős fejleménnyel kell szembenéznie:

- folyamatos digitalizáció, automatizáció, mesterséges intelligencia és a technológiai fejlődéssel való lépéstartás szükségessége,
- a munka jövője, annak a munkakörülményekre és a jövőben szükséges készségekre és kompetenciákra gyakorolt hatása,
- az európai jóléti államok korszerűsítése, a társadalmi befogadás és annak szükségessége, hogy a növekedés előnyeiből mindenki részesüljön, miközben csökkenjenek az egyenlőtlenségek, beleértve a nemek közötti szakadékokat,
- demográfiai tendenciák, az aktív népesség elöregedése és a kulturálisan sokszínű migráns népesség integrálásának szükségessége,
- új kommunikációs minták, közösségi média, az álhír jelensége, a valamennyi polgárra kiterjedő médiaműveltség előmozdításának szükségessége, valamint
- a populizmus és az idegengyűlölet fellángolása, az erőszakos radikalizálódás kockázata és az összetartozás érzése erősítésének szükségessége.

Számos felsorolt kihívás kezelésének része lehet az oktatás és a kultúra, és fontos is, hogy a megoldás része legyen. Az okta-

tásban és a kultúrában rejlő lehetőségek különböző módokon aknázhatók ki:

- Az oktatás megalapozza az olyan kreatív és produktív munkaerő biztosítását, amely a K+F és az innováció mozgatórugójaként működik és képes maga irányítani a technológiai és a digitális fejlődést, ahelyett, hogy csupán alkalmazkodna ahhoz; az oktatás és a képzés felvértezi az embereket a munkaerőpiacon szükséges készségekkel, és lehetővé teszi számukra a változó körülményekre, valamint a strukturális változásokra és zavarokra való reagálást, az oktatás, a képzés, az átképzés és a továbbképzés elősegíti a zökkenőmentesebb pályamódosítást; az oktatás és a képzés lehetővé teszi, hogy az emberek saját maguk is munkahelyet teremtsenek; a magasan képzett és rugalmas munkaerő képezi az olyan **ellenállóképes gazdaság** gerincét, amely jól kezeli a megváltozottakat és kezdeményező szerepet tölt be a globális gazdaságban.
- Az oktatás és a képzés továbbá a legjobb módja a foglalkoztathatóság javításának és a tisztességes munka biztosításának. Mindennél hatékonyabb védelmet nyújt a munkanélküliséggel, a szegénységgel és a társadalmi kirekesztéssel szemben. A jó minőségű és inkluzív oktatás gyermekkortól kezdve megalapozza a **társadalmi kohéziót**, a társadalmi mobilitást és a méltányos társadalmat.
- Az oktatás és a kultúra ugyanakkor hozzásegíti Európát ahhoz, hogy vonzó hely legyen, ahol jó élni, tanulni és dolgozni, ahol a szabadság és a közös értékek uralkodnak, és ez megjelenik az alapvető jogokban és a társadalom nyitottságában is. Az oktatás megalapozza az **aktív polgári szerepvállalást**, és segít megelőzni a populizmust, az idegengyűlöletet és az erőszakos radikalizálódást.
- Európa kulturális sokféleségében olyan erő rejlik, amely ösztönzi a kreativitást és az innovációt, és egyúttal az európai életmód sajátos közös alapjának tekinthető. Az oktatás és a kultúra sarkalatos szerepet játszik abban, hogy az emberek i. jobban megismerjék egymást a határokon túl és ii. megtapasztalják és tudatosítsák magukban, mit jelent „európainak” lenni. Kulturális örökségünk és sokféleségünk megértése és megőrzése előfeltétele kulturális közösségünk, közös értékeink és **identitásunk** fenntartásának.

2. A mobilitás fellendítése és a határokon átnyúló együttműködés elősegítése

Az európaiak szabadon tanulhatnak, dolgozhatnak, utazhatnak és megoszthatják egymással gondolataikat. Az európai projekt mindig is a határok lebontásáról és a szabad mozgás biztosításáról szólt. Az áruk belső piaca mára már megvalósult, az oktatás és a kultúraé azonban még nem. Másrészt az oktatási és kulturális közösségekből kiindulva valamennyi tagállamban egyre nagyobb érdeklődés tapasztalható a tanulók, valamint a kulturális és a kreatív alkotások terén megvalósuló határokon átnyúló együttműködés és mobilitás iránt.

A hallgatói mobilitás egyik akadálya a tapasztalatok szerint az, hogy az **iskolai végzettség** más tagállamokban való elismerése – a bolognai folyamat⁸ és az Európa Tanács egyéb együttműködési keretei ellenére – nem zökkenőmentes, ami azt jelenti, hogy a fiatalok indokolatlan nehézségek leküzdése árán tudnak csak külföldön tanulmányokat folytatni vagy munkát vállalni. Ezáltal a fiatalok elesnek a jó oktatási lehetőségektől, az eszmék szabad áramlása pedig akadályba ütközik, ami hátráltatja az egyetemi munkát, a kutatást és az innovációt. Mind-

⁵ COM(2016)381.

⁶ COM(2016)940: Befektetés az európai ifjúságba; COM(2016)941: Az oktatás javítása és korszerűsítése; COM(2017)248: Az iskolák és az oktatás minőségének fejlesztése a fiatalok életkezdési esélyeinek javítása érdekében; COM(2017)247: Az EU megújított felsőoktatási programjáról.

⁷ COM(2017)240.

⁸ Az 1999-ben kezdődött bolognai folyamat egy 48 ország részvételével zajló kormányközi folyamat, amely a felsőoktatási végzettségek kölcsönös elismerésének megkönnyítésére irányul.

ez egyúttal tartós akadályt jelent a valóban integrált európai munkaerőpiac megvalósítása előtt.

Az **egyetemek**, felsőoktatási intézmények és képzésszolgáltatók határon átnyúló zavartalan működését számtalan adminisztratív és bürokratikus akadály gátolja. Emellett még mindig kivételszámba mennek az automatikusan több országban elismert végzettséget adó tanulmányi és képzési programok. Ez megnehezíti a diplomások dolgát, és hátráltatja az egyetemet, amelyeknek a kiválóság kialakítása helyett adminisztratív ügyekkel kell bajlódniuk.

A nemzetközi rangsorokban a világ 50 legjobb egyeteme közül csak 10 működik az EU területén. Fontos, hogy Európa továbbra is vonzó tanulmányi hely legyen, és a jövőben még több európai egyetem kerüljön a nemzetközi élvonalba. Felsőoktatási intézményeink kiválóságának előmozdítása és az EU-hoz tartozás érzésének erősítése érdekében az uniós költségvetés kisszámú európai felsőoktatási intézményt finanszíroz, amelyek uniós témájú képzési programokat kínálnak: ilyen a firenzei Európai Egyetemi Intézet, az Európa Tanulmányok Szakkollégiuma (Brugge és Natolin), a maastrichti Európai Közigazgatási Intézet, a trieri Európai Jogi Akadémia és a nizzai Európai Szakképzés Nemzetközi Központja. Az uniós intézményeknek és a tagállamoknak ugyanezen okból támogatniuk kell az európai és transznacionális kormányzással foglalkozó firenzei iskola létrehozását is – ez az intézmény a tagállami közigazgatásokban, a magánszektorban és a civil társadalomban dolgozó vezetők uniós témakörökkel kapcsolatos képzésével foglalkozna. Az EU támogatja továbbá az Európai Innovációs és Technológiai Intézetet (EIT), amely a kreatív elemeknek segít új elképzeléseket és vállalkozói projekteket kidolgozni.

Az Erasmus+ programnak köszönhetően az EU már eddig is kiemelkedő eredményeket mutatott fel a **mobilitás aktív támogatása terén**. A program kezdetben az egyetemi hallgatókra irányult, ma már azonban kiterjed a középiskolásokra, a szakképzésben részt vevőkre, a fiatal szakemberekre, valamint a tanárookra is. A Bizottság nemrégiben létrehozta az Európai Szolidaritási Testületet, amely a 18–30 év közötti uniós fiataloknak új lehetőségeket kínál az önkéntes és a gyakornoki munkára, valamint a munkavállalásra. 2017-ben a Move2Learn Learn2Move projekt lehetőséget nyújtott a fiatal európaiaknak arra, hogy felfedezzék Európát, és bővítsék a vele kapcsolatos ismereteiket.

A mobilitás előmozdítására irányuló uniós fellépés legismertebb példája a többgenerációs **Erasmus+**⁹ program, amely Európa egyik legnépszerűbb programja. Az Erasmus+ harmincéves működése során kilencmillió résztvevő külföldi tanulását, képzését, oktatói tevékenységét vagy önkéntességét segítette elő. Ma már igazi „Erasmus-nemzedékről” beszélhetünk. Az Erasmus program résztvevői bizonyíthatóan kiváló esélyekkel jelennek meg a munkaerőpiacon. Tapasztalataik értéke a globalizáció korában tovább hatványozódik. Mindezzel együtt mindmáig **csak a fiatalok 3,7 %-ának volt lehetősége ebben a fajta mobilitásban részt venni**. A jól bevált kereteken kívüli mobilitás pedig a fenti okok miatt elismerten továbbra is nehézkes.

Amennyiben az európai vezetők és polgáraik nyitott Európát szeretnének, ahol alapvető lehetőség a tanulási célú mobilitás, és amennyiben Európa továbbra is a kiválóság kontinense és olyan vonzó hely szeretne maradni, ahol jó tanulni, kutatni és dolgozni, ideje, hogy hozzálassunk az **európai oktatási térség**

kialakításához. Bár az Unió oktatáspolitikai és kultúrpolitikai hatáskörei egyértelműen nem teszik lehetővé a más szakterületekhez hasonló harmonizációt, az együttműködésen alapuló uniós szintű fellépés lehetséges, sőt kívánatos.

Hogyan tovább? (a 2020 utáni uniós finanszírozást igénylő elképzelésekről csak az uniós pénzügyekről és a következő időszakra vonatkozó többéves pénzügyi keretről szóló viták keretében születhet majd végleges döntés):

- az európai oktatási térség alapelemeként **tanácsi ajánlásra** irányuló javaslatot kell előkészíteni a **külföldi felsőoktatási és közoktatási végzettségek/résztanulmányok kölcsönös elismeréséről**. Emellett a meglévő együttműködési programok tapasztalataiból merítve elindulhatna egy új folyamat, amely megkönnyíti az elismerést, valamint továbbviszi a képzéseket és az egész életen át tartó tanulást igazoló oklevelek határon átnyúló elismerését (az úgynevezett **sorbonne-i folyamat**),
- meg kell erősíteni a jól bevált **Erasmus+ programot** a résztvevők valamennyi jelenlegi kategóriája (tanulók, hallgatók, gyakornokok, tanulószervezős tanulók és tanárok) tekintetében azzal a céllal, hogy 2025-re megkettőződjön a résztvevők száma és megvalósuljon a hátrányos helyzetű érdeklődők bevonása,
- 2019-ben el kell indítani az **uniós diákigazolványra** irányuló kísérleti projektet azzal a céllal, hogy 2025-re minden, mobilitásban részt vevő diák igénybe vehesse az igazolványt, amely megkönnyíti a határon átnyúló hallgatói mobilitást és új, felhasználóbarát lehetőséget kínál a tanulmányi eredmények tárolására,
- olyan valódi **európai egyetemeket** kell létrehozni, amelyek képesek a határon átnyúlóan hálózatba szerveződni és zavartalanul együttműködni, valamint a nemzetközi szinten versenyezni, beleértve az európai és transznacionális kormányzással foglalkozó iskola létrehozását (az olaszországi, firenzei Európai Egyetemi Intézet keretein belül).

3. Befektetés az emberekbe és az oktatásba

Az oktatásba való befektetés valamennyi tagállamnak és Európa egészének **közös érdeke**, mivel ez a munkahelyteremtés, a gazdasági növekedés és a fokozott jólét mozgatórugója, valamint a tagállamok közötti, illetve a tagállamokon belüli felfelé irányuló gazdasági és társadalmi konvergencia előmozdítója. Az iskolarendszerű oktatásba és képzésbe, valamint az egész életen át tartó továbbképzésbe eszközölt befektetés az egyén és az államkassza számára egyaránt kifizetődik. Az oktatás nem csak a gazdasági és szociális célkitűzések megvalósításának elősegítője. Az oktatás az Európai Unió Alapjogi Chartájának 14. cikkében foglalt jog, jóllehet alkalmazási köre az uniós intézmények és szervek fellépéseire korlátozódik, és a tagállamokra csak az uniós jog végrehajtásának vonatkozásában alkalmazandó.

Az európai oktatási és képzési rendszerek általánosságban véve jó minőségűek, de előfordulnak hiányosságok is: a

⁹ https://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/node_hu

tanulók közül túl sokan csak alacsony szinten sajátítják el a kompetenciákat. Nemrégiben a „természettudomány” területén „gyengén teljesítők” aránya 25 %-kal emelkedett. A matematikában gyengén teljesítők részaránya évek óta 20 % körül stagnál. Ezek a fiatalok a későbbiekben a munkaerőpiacon súlyos problémákkal szembesülnek. Az uniós munkaképes korú népesség 20 %-a gyengén tud írni-olvasni és számolni. Az uniós népesség 44 %-a gyenge digitális készségekkel rendelkezik. Ez a probléma a készségek iránti kereslet további bővülésével semmit sem fog csökkenni.

Az OECD nemzetközi tanulói teljesítménymérésének (PISA) legújabb adatai szerint az EU-ban minden ötödik tanuló elégtelen olvasási, matematikai és természettudományos készségekkel rendelkezik. Az alulteljesítés tendenciája 2012 és 2015 között az EU egészében romlott. A felnőttek készségeit mérő 2012. évi OECD-felmérés (PIAAC) szerint a részt vevő országokban a felnőttek 5–28%-a csak a legalacsonyabb szinteken ír és olvas megfelelően, 8–32%-uk pedig csak a legalacsonyabb szinteken számol megfelelően.

A másik probléma az **esélyegyenlőség** kérdése. A gyengén teljesítő tanulók aránytalanul nagy hányada hátrányos helyzetű (azaz alacsony jövedelmű vagy végzettségű háztartásban él). Ez azt mutatja, hogy az oktatás a gyakorlatban gyakran nem biztosít valódi lehetőséget a társadalmi mobilitásra. „Az oktatás minősége” nem csak azt jelenti, hogy a tanulók jó eredményeket érnek el, hanem azt is, hogy valamennyi tanuló megkapja a jó eredmények eléréséhez szükséges támogatást.

A minőségi oktatás biztosításának egy másik kulcsfontosságú szempontja az, hogy az oktatási rendszerek – köztük a szakképzési rendszerek is – minden, a mai világban szükségesnek minősülő tudást, képességet és kompetenciát átadjanak. A készségek iránti kereslet gyors változásával alapvető fontosságra tesz szert az olyan munkaalapú tanulás, mint a tanulószerveződéses gyakorlati képzés vagy tágabb értelemben az egész életen át tartó tanulás, és ebben fontos szerepet játszanak a vállalkozások az oktatás és az iparágak közötti partnerségek révén. A technológiai fejlődés kínálta előnyök kihasználása érdekében orvosolni kell a digitális készségek – például a kódolási vagy kiberbiztonsági készségek –, a médiumműveltség és a vállalkozói készségek oktatásában fennálló hiányosságokat. Emellett a szociális készségek, a polgári kompetenciák és „a tanulás elsajátításának” készsége elengedhetetlenek ahhoz, hogy a fiatalok maradéktalanul részei legyenek a sokszínű és gyorsan változó társadalmaknak. Az átfogó, minden ilyen „**kulcskompetenciát**” magában foglaló tantervek kialakításához további erőfeszítésekre van szükség.

A **nyelvtanulás** külön kérdés. Az európai integrációs folyamatra való tekintettel a nyelvi kompetenciák magas szintű elsajátítása rendkívül fontos. A többnyelvűség az európai kulturális sokféleség egyik legnagyobb értéke, ugyanakkor azonban az egyik legjelentősebb kihívás is. Az uniós polgárok csaknem fele nem beszél és nem ért az anyanyelvén kívül semmilyen más nyelven. A tagállamok nagy többségében¹⁰ ugyanakkor a diákok számára bizonyos ideig kötelező két idegen nyelvet tanulni az általános képzés keretein belül.

További gondot jelent, hogy a **természettudományos, technológiai, mérnöki és matematikai** tanulmányokra kevés diák – és főként kevés lány – jelentkezik. Ehhez kapcsolódik, hogy a diákoknak nincs elég lehetőségük arra, hogy interdiszciplináris megközelítéseket kövessenek, és még kevesebben tanulnak a természettudományokkal és a technológiával párhuzamosan humán tárgyakat is. Ezáltal fokozódik a munkaerő- és készséghiány kockázata, ami visszafoghatja az innovációt és a versenyképességet.

Hogyan tovább?

- **tanácsi ajánlást** kell kidolgozni az **európai nyelvtanulás javításáról**, amely referenciaértékként előírja, hogy 2025-re minden felső középfokú végzettséggel rendelkező európai fiatalnak az anyanyelvén kívül két másik nyelvet alaposan kell ismernie,
- a meglévő uniós szintű együttműködés megújításakor 2025-re ambiciózusabb tanácsi **referenciaértéket** kell meghatározni a gyengén teljesítőkre és a korai iskolaelhagyókra vonatkozóan: az első referenciaértéket a jelenlegi 15 %-ról 10 %-ra, a másodikat pedig a jelenlegi 10 %-ról 5 %-ra kell csökkenteni. A **digitális kompetenciák és a vállalkozói készség** tekintetében új referenciaértékeket lehetne megállapítani,
- 2018 elején **aktualizálni kell** a kulcskompetenciákra vonatkozó **ajánlást**.

Az oktatás javításához három kulcsfontosságú tényező járul hozzá: ezek közül az első a **tanárok és a tanítás színvonala**. A tanárok központi szerepet játszanak a fiatalok életében a készségek, kompetenciák és ismeretek átadása, valamint a nemzetközi perspektívák előmozdítása terén. Minél jobb a tanár, annál jobb lesznek az eredmények. Az elkövetkező években azonban sok tanár fog nyugdíjba vonulni, és alapvető fontosságú, hogy a helyüket elegendő képzett és motivált szakember vegye át. Ehhez az érintetteknek kiváló képzést és vonzó perspektívát kell kínálni a szakmai fejlődésre és a javadalmazásra nézve.

A második kérdés **az egész életen át tartó tanulással** áll összefüggésben. Míg a fiatalok idejük nagy részét az iskolában töltik, a végzettség megszerzése után a kompetenciákba való befektetés csökken, és az emberek többsége esetében életük

¹⁰ Belgiumban (francia közösség), Németországban, Írországon, Spanyolországban, Horvátországban, Magyarországon és az Egyesült Királyságban a két nyelv elsajátítása nem kötelező, hanem szabadon választható lehetőség.

hátralevő részében elenyésző marad. Az egész életen át tartó tanulás módot kínál az átképzésre és a továbbképzésre, de ezekben a tevékenységekben csak a felnőttek töredéke vesz részt; többségükben épp azok, akik már amúgy is jól képezettek. Az alacsony képzettségű felnőttek többsége – köztük azok, akik az alapvető készségekkel is küzdenek, vagy akik bizonytalan vagy rendszertelen munkaviszonnyal rendelkeznek – nem vesz részt az egész életen át tartó tanulásban. Jelenleg az egyes uniós országok lakosainak egész életen át tartó tanulásban való részvétele terén jelentős eltérések tapasztalhatók. Rendkívül fontos, hogy ezek az eltérések csökkenjenek, és az egész életen át tartó tanulásban részt vevők száma emelkedjen. Ez az európai készségek és a tudástőke javításának ígéretes módja lenne. Két nemzedékkel ezelőtt a biztonság kulcsát az alsó középfokú oktatásban való részvétel jelentette – a mai gyorsan változó világban ezt a szerepet az egész életen át tartó tanulás vette át.

A jó minőségű koragyermekkorai oktatás ugyanakkor bizonyítottan szilárdan megalapozza az iskolai és az egész életen át tartó tanulást. A gyakorlatban azonban hiányosságok állnak fenn az ilyen oktatáshoz való hozzáféréssel, annak minőségével és megfizethetőségével kapcsolatban.

A harmadik tényező az **innováció és a digitális technológiák oktatásban való alkalmazása**. Ezek a technológiák a tanítási és tanulási megközelítések új lehetőségeit tárják fel, de Európa le van maradva a kihasználásukban. Még mindig túl sok az olyan iskola, ahol nincs nagy sebességű internetkapcsolat és nincsenek digitális berendezések, és még mindig kevés az olyan tanár, aki ezeken a területeken szakmai fejlesztési programokban vehet részt.

Hogyan tovább? (a 2020 utáni uniós finanszírozást igénylő elképzelésekről csak az uniós pénzügyekről és a következő időszakra vonatkozó többéves pénzügyi keretről szóló viták keretében születhet majd végleges döntés):

- meg kell erősíteni a tanároknak nyújtott támogatást az Európán belüli mobilitásuk és az **„eTwinning hálózatban”** való részvételük fokozásával, elérve, hogy a hálózat 2020-ig 600 000 felhasználót érjen el, valamint a **tanárok uniós akadémiaja** létrehozásának részeként nagy mennyiségű nyílt internetes tanfolyam biztosításával,
- lendületet kell adni az egész életen át tartó tanulás ösztönzésének, és 25%-ra kell emelni az **egész életen át tartó tanulásra** vonatkozó tevékenységekben való **részvétel 2025-re kitűzöttreferenciaértékét**,
- tanácsai **ajánlást** kell kidolgozni a **koragyermekkorai nevelés és gondozás minőségi keretrendszeréről**, és ehhez kapcsolódóan ambiciózusabb **közös referenciaértéket** kell meghatározni, amely szerint a három év és a tanköteles kor közötti gyermekek legalább 95 %-ának férőhelyet kell biztosítani,
- új **digitális oktatási cselekvési tervet** kell kidolgozni az olyan **innovatív, személyre szabott és digitális tanítási módszerek és technológiák előmozdítása** érdekében, amelyek segítenek javítani a tanulási eredményeket, és **új uniós összekapcsoltsági célt** kell végrehajtani, amelynek lényege, hogy 2025-re minden iskolában legyen ultragyors szélessávú rendszer.

4. Az európai identitásérzés és a kulturális örökségtudat erősítése

A szabadság, a demokrácia, az egyenlőség, a jogállamiság, az emberi jogok és a méltóság tiszteletben tartása az Európai Unió alapját képező alapvető értékek közé tartozik. Ezek az értékek európai identitásunk részét képezik. A legfiatalabb nemzedékek körében **az aktív polgári szerepvállalás és a közös értékek érvényre juttatásában sarkalatos szerepet játszik az oktatás, a kultúra és a sport**, amelyek a helyi közösségek konkrét projektjeiben megjelenve hozzájárulnak az európai identitástudat megerősítéséhez. Újult erővel kell tehát támogatni és szélesebb körben el kell terjeszteni az olyan kezdeményezéseket, mint az iskolai Európa-napok.¹¹

Az EU különböző tevékenységeket folytat Európa kulturális örökségének biztosítása és gazdagítása érdekében, és támogatást kínál a kulturális és kreatív ágazatoknak. Emellett olyan szabályozási keretet biztosít, amelynek célja a digitális világban a szerzők és alkotók alkotási, terjesztési és javadalmazási feltételeinek javítása.

Jóllehet a kultúra és az identitás eredményei nehezen mérhetők, a kulturális tevékenységek hozzájárulnak az emberek tapasztalatainak kiszélesítéséhez, egymás jobb megismeréséhez és annak megértéséhez, mint jelent európainak lenni. Az e tekintetben jól bevált **Európa Kulturális Fővárosa**¹² kezdeményezés immár harminc éve ünnepli és népszerűsíti a kulturális sokféleséget. Nem becsülhetjük alá ugyanakkor a kulturális iparágak gazdasági jelentőségét sem. Az európai kulturális és kreatív ágazatok az európai GDP mintegy 4%-át teszik ki, és nyolcmillió európainak biztosítanak munkát.

A **kulturális örökség 2018. évi európai éve**¹³ lehetőséget kínál arra, hogy tudatosítsuk az európaiakban a kultúra és a kulturális örökség fontosságát, és emlékeztessük őket arra, hogy a kulturális örökség *mindannyiunké*. Alkalmat nyújt arra is, hogy rávilágítsunk a kulturális örökség erős gazdasági szerepére. Lehetőséget biztosít továbbá arra, hogy megmutassuk, hogyan szélesíthetők ki a digitális eszközök a kulturális örökséghez és a lehetőségekhez való hozzáférést, és felhívja a figyelmet az olyan kezdeményezésekre, mint az **Europeana**¹⁴, amelyek elősegítik a könyvtári, levéltári és múzeumi kulturális örökséghez való digitális hozzáférést.

A **Kreatív Európa program**¹⁵ a kulturális projektek határon átnyúló terjedését, a művészek és alkotók mobilitását és az európai filmek széles körű forgalmazását támogatja. Ezen belül „a kulturális és kreatív ágazatok garanciaeszközének” célja a kulturális és kreatív ágazatban tevékenykedő kis- és középvállalkozások forráshoz jutásának bővítése, és a kulturális érté-

¹¹ Az iskolai Európa-nap jó példája annak, hogyan kerülhetnek kapcsolatba a diákok Európával. A Merkel kancellár által a Tanács német elnöksége alkalmából elindított projekt 2007 óta biztosít lehetőséget a németországi diákoknak arra, hogy jobban megismerjék Európát. A kezdeményezés keretében különféle szinten tevékenykedő politikusok, valamint az európai intézmények tisztviselői látogatnak el az iskolákba és beszélgetnek a diákokkal Európáról.

¹² https://ec.europa.eu/programmes/creative-europe/actions/capitals-culture_en

¹³ https://ec.europa.eu/culture/european-year-cultural-heritage-2018_en

¹⁴ <https://www.europeana.eu/portal/hu>

¹⁵ <https://ec.europa.eu/programmes/creative-europe/>

keken és/vagy művészi és egyéb kreatív kifejezéseken alapuló tevékenységek fejlesztése. A garanciaeszköz 2016. június 30. óta működik, és a 2016–2020 közötti időszakban 121,4 millió EUR-s költségvetésből gazdálkodik. Piaci elterjedése egyelőre folyamatos: garancia megállapodások aláírására került már sor Spanyolországban, Franciaországban és Romániában, ezenfelül további négy megállapodás van előkészületben Belgiumban, Olaszországban és a Cseh Köztársaságban. A MEDIA program 1991 óta több mint 2,5 milliárd EUR-t fektetett az európai filmek és audiovizuális termékek előállításába, támogatva azok határokon átnyúló gyártását, promócióját és forgalmazását.

A minőségi újságírást és a tényszerű hírközlést egyre nagyobb kihívások elé állítja az „álhírek” és az „alternatív tények” jelensége, ezért erőteljesebben kell fellépniük az európai médiaszabadság, médiapluralizmus és a média átláthatóságának támogatása érdekében. Jóllehet Európa nem rendelkezik közvetlen hatáskörrel a média területén, az EU évek óta szoros kapcsolatot ápol a **Euronews** csatornával. A csatornát európai nemzeti közszolgálati műsorszolgáltatók hozták létre 1993-ban azzal a céllal, hogy legyen egy olyan európai közszolgálati műsorszolgáltató, amely páneurópai perspektívából közvetít független, magas színvonalú információkat. A projekt célja ugyanakkor az európai identitás megerősítése is volt. Az EU ezért – jóllehet részesedéssel nem rendelkezik a vállalkozásban – pénzügyi támogatást nyújt a csatornának, többek között a kilenc uniós nyelven, valamint arabul és perzsául biztosított műsorszolgáltatáshoz. Az uniós finanszírozás

jelenleg a Euronews költségvetésének 36%-át teszi ki (évi 25 millió EUR).

Az európai nemzeti közszolgálati műsorszolgáltatók azonban az évek során kisebbségi részvényesekké váltak, miközben megnőtt az EU-n kívüli magán műsorszolgáltatók és a harmadik országokból származó magánbefektetők aránya. Egyre aggasztóbb, hogy vajon az a csatorna, amely egyfajta európai közszolgálati műsorszolgáltatóként tünteti fel magát, mindig tükrözi-e az Európában fennálló vélemények és az európai értékek sokféleségét. Emiatt az EU-nak át kell gondolnia, mennyire fontos a jövőben számára a Euronews, és politikai szinten döntést kell hoznia e tekintetben. Ebbe a folyamatba szorosan be kell vonni az Európai Parlamentet.

Hogyan tovább? (a 2020 utáni uniós finanszírozást igénylő elképzelésekről csak az uniós pénzügyekről és a következő időszakra vonatkozó többéves pénzügyi keretről szóló viták keretében születhet majd végleges döntés):

- **tanácsi ajánlást** kell kidolgozni a **közös értékekről, az inkluzív oktatásról és a tanítás európai dimenziójáról,**
- 2020-ig meg kell erősíteni a **kulturális és kreatív ágazatok garanciaeszközének** finanszírozási kapacitását annak érdekében, hogy az eddigieknél több ország bankjai és más pénzügyi intézményei növelhessék jelentős mértékben a kreatív és kulturális ágazatokban működő kis- és középvállalkozások finanszírozását,

- 2020-ig el kell indítani a **#Digital4Culture stratégiát** azzal a céllal, hogy a kultúra digitális technológiával párosuljon, és a digitális potenciál fokozza a kultúra kedvező gazdasági és társadalmi hatásait,
- 2025-ig meg kell újítani és meg kell erősíteni **az európai kulturális menetrendet** a Szerződésben foglalt, a kultúra általános érvényesítésének elve alapján azzal a céllal, hogy előmozdítsuk az Unió kulturális dimenzióját, különös hangsúlyt fektetve a kultúra és az értékek révén kifejezett európai identitásra,
- meg kell erősíteni a **Euronews** európai dimenzióját.

5. Következtetések és kilátások

Európa olyan kulturális közösség, amely a közös értékeken és a sikeres gazdasági integráción – különösen a belső piacon – alapul. Az európai életmód védjegye az európai uniós szociális piacgazdaság, amely – a szociális jogok európai pillérében foglaltak szerint – egyesíti a gazdasági szabadságot és a szociális elveket.

Az oktatás- és a kultúrpolitikát elsődlegesen a tagállamok, valamint a regionális és helyi hatóságok tartják a kezükben. Fontos kiegészítő szerepet játszik azonban az európai szint is, különösen a határokon átnyúló tevékenységek tekintetében (az uniós fellépések legismertebb példája az Erasmus+ és a Media program). Az oktatásban és a kultúrában rejlő lehetőségek maradéktalan kiaknázása valamennyi tagállam közös érdeke. A közös fellépés Európa egésze számára lehetővé tenné a kihívások hatékonyabb kezelését.

A **2025-re vonatkozó jövőkép** olyan Európáról szól, amelyben semmilyen határ nem szab gátat a tanulásnak és a kutatásnak. Olyan kontinensről, ahol általánosan elterjedt gyakorlat, hogy tanulás vagy munkavállalás céljából bárki másik tagállamba költözik, és az anyanyelven túl mindenki két másik nyelvet ismer. Olyan földrésről, ahol az emberek erős európai identitástudattal rendelkeznek, és tisztában vannak Európa kulturális örökségével és sokféleségével.

Ezt a jövőképet közös erőfeszítéssel kell valóra váltanunk. Ez azt jelenti, hogy – a szubszidiaritás maradéktalan tiszteletben tartása mellett – együttesen kell törekednünk egy **közös menetrend** kialakítására.

A közös menetrend középpontjában a bizalmon, a kölcsönös elismerésen, az együttműködésen és a bevált módszerek cseréjén, a mobilitáson és a növekedésen alapuló **európai oktatási térség** 2025-ig történő kialakítására irányuló közös munka áll, többek között a következők útján:

- a tanulási mobilitás lehetővé tétele mindenki számára,
- a közoktatási és felsőoktatási végzettségek elismerését akadályozó tényezők felszámolása,
- a tantervkidolgozás korszerűsítése,
- a nyelvtanulás fellendítése,
- határokon átnyúló zavartalan együttműködésre képes világszínvonalú európai egyetemek létrehozása,
- az oktatás, a képzés és az egész életen át tartó tanulás meg erősítése,
- az oktatási innováció előmozdítása a digitális korban,
- a tanárok erőteljesebb támogatása,
- valamint a kulturális örökség megőrzése és az európai identitás és kultúra tudatának előmozdítása.

Az emberekbe való befektetésnek ára van. Ahhoz, hogy ez a nagyszabású közös menetrend hiteles legyen, az Európai Uniónak ennek megfelelő humántőke-befektetéseket kell eszközölnie. Ahhoz, hogy a fiatalok másik tagállamban tehessenek szert tapasztalatokra, jelentős finanszírozásra van szükség. A politikai törekvést össze kell egyeztetni a rendelkezésre álló eszközökkel, ezért ezt a témát az uniós pénzügyekről szóló jövőbeni vitákban is napirendre kell tűzni.

Vannak azonban más, olyan elemek is, amelyek nem igényelnek újabb finanszírozási forrásokat – ezeknél inkább az együttműködésbe kell befektetni, például az elismerésre vonatkozó rendelkezések észszerűsítése vagy a határokon átnyúló mobilitást és együttműködést akadályozó jogi akadályok felszámolása révén.

A tagállamok már most is átlagosan a GDP 5%-át fektetik az oktatási rendszerükbe. E téren azonban a tagállamok között jelentős különbségek állnak fenn: egyesek (Románia) 4% körüli összeget vagy annál kevesebbet, míg mások (Dánia) akár 7%-ot is fordítanak ezekre a célokra. Ahhoz, hogy megvalósuljon a felfelé irányuló konvergencia, és **Európa a kiválóság kontinensévé váljon**, egyes tagállamokban növelni kell az oktatásba irányuló befektetéseket, és a lemaradóknak fel kell zárkózniuk az uniós átlaghoz.

A nemzeti erőfeszítéseket **az oktatásra és képzésre irányuló uniós szintű befektetések** egészítik ki. Ez számos eszközt foglal magában, kezdve a mobilitási programoktól (különösen az Erasmus+) és a kutatási és innovációs programoktól (Horizont 2020, különösen a Marie Skłodowska-Curie-cselekvés), az európai strukturális és beruházási alapokon és a pénzügyi eszközökön át (beleértve az európai beruházási tervet, amely már finanszíroz oktatáshoz kapcsolódó projekteket Finnországban, Portugáliában és Lettországon) egészen a Strukturálisreform-támogató Szolgálatig. Az oktatás finanszírozása elsősorban közkiadásokból történik. A közforrások szűkössége miatt ugyanakkor egyes oktatási eszközök (például az iskolai nagysebességű kapcsolódás biztosítása) és oktatási formák (például a felsőoktatási együttműködés előmozdítása) tekintetében nemzeti és uniós szinten egyaránt meg kell vizsgálni az innovatív finanszírozási formák igénybevételének lehetőségét, például a magánbefektetők bevonását és az olyan befektetési eszközök használatát, mint az Európai Stratégiai Beruházási Alap.

Ezt a közös menetrendet a feladatok és hatáskörök meglévő felosztása alapján, az együttműködés jól bevált módszereivel lehetne végrehajtani. Ezen belül az oktatáspolitikai eredmények javítására irányuló strukturális reformok támogatásában és a **felfelé irányuló konvergencia** megvalósításában kulcsszerepet játszana az **európai szemeszter**. A magas minőségű és inkluzív oktatáshoz, képzéshez és az egész életen át tartó tanuláshoz való, mindenki számára biztosított hozzáférés prioritás lenne, összhangban a szociális jogok európai pillérének első elvével.

Az új prioritások tekintetében 2025-ös perspektívával és **az európai oktatási térség kiépítésének céljával** újraindulna a jelenlegi **uniós szintű oktatási és képzési együttműködés**, amely a tapasztalatcserére, a kölcsönös tanulásra és a jól működő oktatási megoldások tekintetében a nemzeti döntéshozók információkkal való ellátására összpontosít. Az együttműködés különösen támogatni fogja egy olyan folyamat (az úgynevezett sorbonne-i folyamat) elindítását, amely politikai és szakmai szinten kíséri majd a közoktatási és felsőoktatási végzettségek

elismerését gátló akadályok felszámolására irányuló munkát, valamint törekszik a képzéseket és az egész életen át tartó tanulást igazoló oklevelek határokon átnyúló zavartalanabb érvényesítésére.

Amint azt Juncker elnök 2017. március 1-jén az Európa jövőjéről szóló bizottsági fehér könyv előterjesztésekor leszögezte: „Az Európai Uniónak köszönhetően életünk jobbá vált. Gondoskodnunk kell arról, hogy ezt az utánunk következő nemzedék is elmondhassa magáról.” Az **uniós sokféleség és gazdagság** megőrzésének legjobb módja az, ha az oktatást és a kultúrát a közös európai identitásunk megerősítéséről szóló vita középpontjába helyezzük, és e cél elérése érdekében konkrét elképzeléseket és kezdeményezéseket terjesztünk elő.

A Bizottság felkéri a vezetőket, hogy az oktatásról és a kultúráról szóló, 2017. november 17-i göteborgi ülésükön vitassák meg az Európai Bizottság következő **hat kulcsfontosságú szakpolitikai javaslatát**, és nyújtsanak azokról stratégiai útmutatást (a következő többéves pénzügyi keretről hozandó döntés sérelme nélkül):

- 1) meg kell erősíteni az **Erasmus+ programot** a résztvevők valamennyi jelenlegi kategóriája (tanulók, hallgatók, gyakornokok, tanulószervezők és tanárok) tekintetében azzal a céllal, hogy 2025-re megkettőződjön a résztvevők száma és megvalósuljon a hátrányos helyzetű érdeklődők bevonása,
- 2) **tanácsi ajánlást** kell előkészíteni **az európai nyelvtanulás javításáról**, amely referenciaértékként előírja,

hogy 2025-re minden felső középfokú végzettséggel rendelkező európai fiatalnak az anyanyelvén kívül két másik nyelvet alaposan kell ismernie,

- 3) **tanácsi ajánlást** kell kidolgozni a **külföldi felsőoktatási és közoktatási végzettségek/résztanulmányok kölcsönös elismeréséről**. Emellett a meglévő együttműködési programok tapasztalataiból merítve elindulhatna egy új folyamat, amely megkönnyíti az elismerést, valamint továbbviszi a képzéseket és az egész életen át tartó tanulást igazoló oklevelek határokon átnyúló elismerését (az úgynevezett sorbonne-i folyamat),
- 4) 2020-ig meg kell erősíteni a **kulturális és kreatív ágazatok garanciaeszközének** finanszírozási kapacitását annak érdekében, hogy az eddigieknél több ország bankjai és más pénzügyi intézményei növelhessék jelentős mértékben a kreatív és kulturális ágazatokban működő kis- és középvállalkozások finanszírozását,
- 5) olyan valódi európai egyetemeket kell létrehozni, amelyek képesek a határokon átnyúlóan hálózatba szerveződni és zavartalanul együttműködni, valamint a nemzetközi szinten versenyezni, beleértve a **transznacionális kormányzás európai iskolájának létrehozását** (az olaszországi firenzei Európai Egyetemi Intézet keretein belül),
- 6) meg kell erősíteni a **Euronews** európai dimenzióját.

forrás: Strasbourg, 14.11.2017 COM(2017) 673 final

COMMUNICATION FROM THE COMMISSION TO THE EUROPEAN PARLIAMENT, THE COUNCIL, THE EUROPEAN ECONOMIC AND SOCIAL COMMITTEE AND THE COMMITTEE OF THE REGIONS

Strengthening European Identity through Education and Culture

The European Commission's contribution to the Leaders' meeting in Gothenburg, 17 November 2017

A szociális jogok európai pillére és az európai oktatási terület

Az Európai Felnőttképzési Szövetség reflexiója

Az Európai Felnőttképzési Szövetség (EAEA) üdvözlí Göteborgban november 17-én kihirdetett közleményt a szociális jogok európai pilléről. Az EAEA – a civil szervezetek körében lévő barátaival és partnereivel együtt – már hosszú ideje a szociális Európára és az Európában élő emberek szükségleteire és törekvéseire helyezte a hangsúlyt.

Az EAEA üdvözlí, hogy az oktatás, a képzés és az egész életen át tartó tanulás ennek a pillérnek az első alapelve. Ezzel elismerést nyer, hogy a tanuláshoz és az oktatáshoz, képzéshez való hozzáférésnek egész Európában alapvető a szerepe a társadalmi integráció és a társadalmi kohézió megteremtésében.

A pillérnek sürgősen tovább kell lépnie, a meghirdetésből a végrehajtásba. Az EAEA egyetért azzal, hogy szükség van egy iránymutatásra. A civil társadalommal való együttműködés szintén kulcsfontosságú tényező lesz a pillér tekintetében, és az EAEA kész arra, hogy tagjaival, partnereivel és az érdekeltekkel együttműködve hozzon létre egy szociálisabb Európát. Az EAEA üdvözlí az Európai Oktatási Térségre (EOT) vonatkozó javaslatot is – Európa jövőjét tekintve az EAEA régóta támogatja a javaslat egész életen át tartó tanulókkal kapcsolatos szakaszában foglaltakat.

Míndeközben sajnáljuk, hogy az Európai Bizottság „oktatásról” beszél, nem pedig az egész életen át tartó tanulásról. Az oktatás általában az iskolákban és az egyetemeken zajló formális és alapképzésre vonatkozik, tehát a Bizottság nem veszi figyelembe a szélesebb közösségben, a különböző szintereken zajló nem formális tanulás széles körét. Ahhoz, hogy a tanulás meghatározásában Európában valódi előrehaladás történjen fontos, hogy a mindenki számára elérhető tanulás minden formáját egyformán elismerjük.

Ez elvezet ahhoz a ponthoz, amellyel az EAEA a politikák koherenciáján kíván emelni. Vagyis az EAEA azt javasolja, hogy az Európai Oktatási Térséget jobban kapcsolják össze az egész életen át tartó tanulás terén meglévő politikákkal, például a rugalmas tanulási utak és az azok elismerését biztosító politikák támogatásával.

Az oktatás és a készségek területén egy erős és ambiciózus stratégia csak egy megfelelő irányítási struktúrával lehet eredményes minden szinten. Számos főigazgatóság munkája érinti

a felvetett kérdéseket, ideértve az Oktatási és Kulturális Főigazgatóságot és a Foglalkoztatási és Szociális Főigazgatóságot, de még további fontos Főigazgatóságokét is, ezek:

- A Bizottság belügyek migráció, demokrácia és az alapvető jogok Főigazgatósága
- Az Egészség és Élelmiszerbiztonság Főigazgatósága – a tanulás és az egészség összefüggésében
- A CONNECT Főigazgatósága, a kommunikáció és a digitalizálás és a digitális tanulás összefüggésében
- A DEVCO, a nemzetközi együttműködés és fejlesztés Főigazgatósága, amely a fejlesztési oktatásért, a globális állampolgári nevelésért felel

Az EAEA azt javasolja, hogy az Európai Bizottság hozzon létre olyan irányítási struktúrát, amely lehetővé teszi a főigazgatóságok közötti kommunikációt, együttműködést, együttműködést, s amely magában foglalja az olyan érdekelt feleket is, mint a civil szervezetek és a szociális partnerek.

„Felnőtt” nézőpontból az EAEA örömmel fogadja azt a javaslatot, amely szerint a felnőttek egész életen át tartó tanulásban való részvételét 2025-re 25% -ra emeljék. Abszolút mértékben növelni kell a részvételt általában, de különösen az alacsonyan képzett felnőttek körében. Az EAEA reméli, hogy a Upskilling Pathways³ kezdeményezés hozzájárul majd ahhoz, hogy a tagállamok, a régiók és az önkormányzatok növeljék erőfeszítéseiket.

Ennek az ambiciózus célnak a megvalósítása érdekében további beruházásokra van szükség a felnőttoktatás terén. Az EAEA ezért azt javasolja, hogy az Európai Bizottság rögzítsen kifejezetten a kiadásokra vonatkozó referenciaértéket a felnőttek számára, amire jó példa az Erasmus + és az Európai Szociális Alap (ESZA) kiadásainak növelésére és a felnőttek egész életen át tartó tanulásban való részvételére vonatkozó előterjesztés.

Végezetül, az előrehaladás érdekében az EAEA a civil társadalom szervezeteinek megerősítését és támogatását javasolja az egész életen át tartó tanulásban. Különösen az egész életen át tartó tanulás nem formális területein, az ágazati esernyőszerkezetei rendkívül hasznosak lehetnek a kapacitásépítés, az érdekképviselet és az innováció számára, ami pontosan az, amire Európának szüksége van a jobb oktatáshoz, képzéshez és az egész életen át tartó tanulóshoz.

3 Az Upskilling Pathways (felzárkóztató továbbképzések) kezdeményezés szerint az EU-ban közel 70 millió felnőtt európai küzd alapvető nehézségekkel az olvasás és írás, számolás, valamint a digitális eszközök mindennapi életben történő kezelés terén. Feldolgozta: Sz. T. J.

Kapcsolati információ:

Gina Ebner

EAEA főtitkár

+32 02 893 25 24

gina.ebner@eaea.org

Belső világunk

Az információrobbanás veszélyei

Százmilliárd idegsejt összetett, a másodperc 2–3 ezredrészének gyorsaságával működő hálózata – ez az emberi agy, amelynek tárolókapacitása akár végtelen is lehet – hallhattuk nemrég a Veszprémből elszármazott Freund Tamás agykutató telt házban tartott előadásán a VEAB székházban.

S. BONNYAI ESZTER cikke a facebookról.

Minden, ami velünk valaha is történt, nyomot hagy, elraktározódik az agyban, de hogy abból mennyit tudunk előhívni (memória) és hasznosítani (kreativitás), jórészt azon múlik, mennyire fejlett a belső világunk, ami az érzelmeink, a motivációink és a több ezer éves kulturális örökségünk összességéből tevődik össze. Az előadás legizgalmasabb felvetése az volt, miként hat az információrobbanás az egyének belső világára, végső soron pedig a közösségek és a társadalmak működésére.

Rendkívül káros

Az információáramlás felgyorsulása közel száz éve, a rádióval kezdődött, és mostanra olyan sebességre váltott, amihez az agyunk nem tud biológiailag adaptálódni. Az ismeretekhez való korlátlan hozzáférés ma már egy okostelefonnal is lehetséges, de ez egyúttal azt is jelenti, hogy nem marad idő és agyi kapacitás, veszélyben az igény és nincsenek meg a feltételek a belső világ impulzusainak bevonására, a klaszszikus tanulási folyamatokra.

– Rendkívül káros dologgal állunk szemben – figyelmeztetett az akadémikus –, de tehetünk ellene, hiszen a belső világ fejleszthető, gazdagítható.

A belső világ gazdagításának ezer színtere és lehetősége van, a lényeg, hogy mindenki rátaláljon a sajátjára – állítja az agykutató

A kutató szerint az internetfüggés az agykéreg szintjén ugyanolyan elváltozásokat okoz, mint a heroinaddikció. Jellemző tünetei vannak, így például az internet hiányától való szorongás, a teendők és kapcsolatok elhanyagolása, a világhálón töltött idő kontrolljára való képtelenség. De nem feltétlenül kell ilyen szintig eljutni. Általánosságban elmondható, hogy a belső világ kiiktatásával megszerzett ismeretdömping nem, vagy nem jól hasznosul. Nem születnek belőle eredeti gondolatok, ez sikertelenség-élményhez, frusztrációhoz, végül pedig krónikus stresszhez vezethet, ami a depresszió melegágya.

Elmagányosodás és önzés

Egyre rosszabb hatásokkal valósul meg a kulturális örökség továbbadása is, a közösségeket az elmagányosodás és az önzés morzsolja fel. Közvetlen emberi kapcsolatainkat ugyancsak a virtuális térbe helyezzük, érzelmeinket lebutított emojikkal

Sikeres közösséget csak sikeres egyének tudnak építeni, de úgy, hogy az egyéni boldogulás szempontjai ne kerekedjenek felül a közösségi érdekeken – mondta Freund Tamás. Fotók: a szerző

(mosolygó, síró, csodálkozó „fejecskekkel”) közvetítjük egymás felé. Ennél még a telefon is jobb, mert ha a szemkontaktust, az érintést, a másik testének illatát nem is pótolja, az emberi hangnak van érzelmi ereje. Ha mindez hiányzik az életünkben, az lelki elsívárosodást, szellemi és fizikai leépülést, de akár személyiségtorzulást is okozhat.

Társadalmi vetületét tekintve Freund Tamás a legnagyobb veszélynek az önzést nevezte, és ezt a denevérekolóniák hasonlatával világította meg. A denevérek – mondta – 30–40 egyedet számláló közösségekben élnek, nem véletlenül. Ez az a nagyságú populáció, ami alkalmas rá, hogy fenntartsa az egymást életben tartó, a társakat is tápláló önzetlenséget, ennél nagyobb létszámnál már az önzők válnak túlélővé. Csak-hogy, amint azt a nyálkás penészgombák példáján láthatjuk – mutatott rá egy újabb meghökkentő párhuzammal –, az önzés előbb-utóbb az egész gombatelepet elpusztítja. Ha van elég nedvesség, a penészgombák mindegyike zavartalanul fejlődik, de szárazság esetén az egyedek egy része feláldozza magát és szárrá alakul, hogy mások spórákká válva túlélhessék a nehéz időszakot. Közben azonban létrejönnek olyan genetikai variánsok, amelyek soha nem akarnak szárrá változni, sőt, mivel a környező sejteket erőszakos módon áldozatszerpebe kényszerítik, csak belőlük lesznek, lehetnek a spórák. Mi történik? Az önzetlenek kihalnak, és végül az egész önző gombatelep megsemmisül.

Az emberi faj egyedei 100–200 tagot számláló kisközösségekben képesek monitorozni a viszonyosságot. Nagyobb csoportokban – mint amilyenekben a XXI. század embere is

él – egyesek óhatatlanul önzővé, míg mások kihasználhatóvá, alárendeltté válnak. Mivel nálunk az önzés nem genetikai mutáció következtében alakul ki, hanem a közvetített viselkedésminták által terjed, a médianak – beleértve az internetet is – óriási szerepe és felelőssége van. Sikeres közösséget csak sikeres egyének tudnak építeni, de úgy, hogy az egyéni boldogulás szempontjai ne kerekedjenek felül a közösségi érdekeken. Ez a kettő megfér egymás mellett, mert ha mégsem, az a társadalmak összeomlásával fenyeget.

Van kiút

Mi tehát a teendő, melyek a lehetséges kiutak az információ-robbanás okozta káoszából? A belső világunkat kell erősíteni, fejleszteni és gazdagítani. A társadalmi együttélés normáit, az erkölcsi-etikai szabályokat, az együttélési stratégiákat kell életben tartanunk és továbbadnunk az utánunk következőknek. Kisközösségekbe szerveződni, ahol másokkal együtt alkothatunk, hozhatunk létre értékeket. Hagyni magunkat megérinteni az érzelmek által, örömet, katarzist átélni. Vonzó alternatívákat kínálni a fiataloknak, hogy az internet helyett társaságba, a természetbe kíváncsok legyenek. Freund Tamásnak veszprémi gimnazista kora óta elsősorban a zene adja meg azt a forrást, amiből a belső világa táplálkozik. Ma is aktív kórustagja az Ars Nova Sacra Énekegyüttesnek, ahol minden egyes próbán átéli a közös alkotás örömét. Ám mint mondta, a belső világ gazdagításának ezer más színtere és lehetősége van, a lényeg, hogy mindenki rátaláljon a sajátjára.

Élményeim, tapasztalataim egy dán népfőiskolán

GARÁDI LIZA

Ebben a fejezetben tapasztalataim alapján mutatom be egy dán népfőiskola működését, felépítését, szokásait és a kultúraközvetítés sajátosságait, melyek nap mint nap az ottani életünk részei voltak. Kilencen utaztunk ki az egyetemről, főként andragógus hallgatók a dániai Aabenraa városába, a Hojskolen Ostersoen nevű népfőiskolára. 4 hónapot töltöttünk itt a DemoCRAZY címet viselő kurzus keretében.

Kurzus

A kurzus igen beszédes nevet kapott: DemoCRAZY. kiderül belőle, hogy a demokrácia minden területével, háttérrel, külsőségeivel, pozitív és negatív részével foglalkozik. Erre az alapelve épülnek az iskola szabályai, tananyaga, programjai és feladatai is. Ebben a hónapban 83 fő tanult az iskolában. Néhányan voltak csak, akik 4 hetes rövid kurzusra érkeztek. Az iskola diákjait három csoportba osztották, aszerint, ki melyik kurzusra jött és milyen órákon fog részt venni. Így alakult ki a DemoCrazy branch, a nyelvi csoport és a Skibums. Mi magyarok a szlovákokkal és a csehekkel vegyesen alkottuk az első csoportot 18 fővel. Óráink: Cultural awareness (kulturális tudatosság), Philosophy (filozófia), Gate to Europe (kapu Európához), Social security (szociális biztonság). Ezek mind az Európai Unióra, a demokráciára, a társadalomra, a kultúrára épültek. A nyelvi csoportosok angolt, németet, dánnt tanulhattak itt. Tehát voltak dánok, akik angolul vagy németül tanultak, németek, lettek akik dánnt. A harmadik csoport mely szinte kimonodottan a dánoknak hirdettek meg a Skibums. Ezen a kurzuson a diákok sieléssel kapcsolatos tudnivalókat sajátítottak el, hogy később síoktatók legyenek különböző osztrák síparadicsomokban. A dánoknak ez úgymond egy lehetőség a halasztásra. Ha nem tudják eldönteni, hova menjenek továbbtanulni, gyakran választanak népfőiskolai képzést, hogy egy kis időt nyerjenek maguknak. Addig is kitanulnak egy szakmát, és ez a kurzus a továbbiakban is pénzkeresési lehetőséget biztosít számukra. Az órák: német nyelvi órák, sportok, hogy edzettek legyenek/maradjanak, különböző sport elméleti órák és német anatómia.

Ezen kívül mindenkinek kötelezően kellett még tantárgyat választani. A választék szerencsére igen nagy volt, csak bele kellett fénni az adott létszámkeretbe. Mindenki számára, akik nem a dán nyelvi kurzusért jöttek a népfőiskolára, lehetőségük adódott heti 2 alkalom keretén belül tanulni a dán nyelvet. Ezzel is elősegítve a dánok kultúrájának terjesztését és fennmaradását. A többi szabadon választható tárgyak közül volt francia és orosz nyelv. Voltak sportfoglalkozások, mikor elmentünk a

sportcentrumba és különféle csapat sportokat játszottunk (kézilabda, röplabda, floorball stb.), volt relaxációs óra ahol torna után egy kis relaxáció pihenést iktattak be, illetve egy Outdoor, aminek a lényege, hogy különféle szabadtéri sportfoglalkozások voltak, például kirándulás, játékok a közeli erdőben, játék a tengerparton, vagy kenuzás a tengeren. Ezen kívül Európával kapcsolatos tárgyak, például kelet Európával foglalkozó,

volt melynek a címe a vasfüggöny másik oldalán vagy angol irodalom. Gyakorlati tárgyak voltak a prezentációs gyakorlat vagy dráma, melynek eredményeként egy színdarabot láthatunk a kurzus végén és a Project nevű tárgy, ahol a kurzus ideje alatt valami alkotásnak kellett születni, legyen az egy videofilm vagy kutatás. Dán politika, az élet Dániában és dán történelem óra voltak a Dániával kapcsolatos tárgyak. Nem beszélve azokról az izgalmas rejtvő órákról, mint a vikingeokról szóló, vagy a pszichológia, művészet vagy a Pokol konyhája (Hell's kitchen), melyen sokféle finomságot készíthettünk a többieknek például fagyalttortát, palacsintát, karácsonykor pedig mézeskalácsot. Ez a nagy választék megadta a lehetőséget, hogy mindenki megtalálja a neki tetszőt. Néhány kikötéssel, minthogy sportfoglalkozást mindenkinek kellett választani és legalább 5féle tárgyat kellett még venni. Szerdánként workshop napot tartottunk, így volt olyan nap amikor mindenki együtt volt. Ezen kívül egy óra volt ami közös volt minden diáknak, ez pedig a csütörtöki délutáni vita (Debate). Ezen az órán mindig volt egy 40-50 perces előadás egy bizonyos témában, amiből mindig felvetődött valami kérdés, amit közösen vagy kisebb csapatokban megvitattunk, majd összegeztük a megállapításokat. De legtöbbször nem lett volna célszerű közös órát tartani, mert így lassabban ment a munka a különböző nézetek miatt. Ez alól kivétel a csütörtöki énekóra volt, hiszen ott csak közösen énekelünk, a közösség összekovácsolásán kívül nem volt semmi komolyabb célja. Hacsak a karácsonyi kis koncertre való készülést nem tekintjük annak, de az is kikapcsolódás volt.

Tehát hasznosabb volt, amikor eloszlott a 83 fő. Nemzeti-ségüket tekintve a legnagyobb arányban dán fiatalok voltak. Ennek oka, hogy a népfőiskola akkor kap magas összegű támogatást az államtól, ha a kurzusokon résztvevő diákok több mint 50 %-a dán. Ezen kívül szlovákok, csehek, szlovének, németek, lettek, egy lengyel lány és mi magyarok. Szám szerint szlovákok, szlovének és mi voltunk többségben az iskolában. Így épült fel tehát kis közösségünk ebben a négy hónapban.

Napirend a suliban

Az iskola úgy alakította ki napirendjét, hogy a népfőiskola alapelveinek megfelelően, sajátosságokat is tartalmazzon és mindenki számára kényelmes, követhető és elfogadható legyen. Hétköznapjaink és hétvégéink is ugyanazon menet szerint zajlottak, amittől hamar rutin alakult ki bennünk és ezáltal hamar megszoktuk környezetünket és az életet az iskolában és Dániában.

A felkelés ideje ránk volt bízva, mindenki eldönti, mennyi idő alatt készül el a nap kezdetéhez. Ami kötött a reggeli ideje: 7:15-8:00. Ez szinte külön tanulmánnyal ér fel, mert megfigyelhető, hogy különböző nemzetiségű fiatalok, körülbelül egy időben érkeztek az ebédlőbe. Például a dánok habár nagyon precízek, nem mondható el róluk, hogy korán érkeznének. Kisebbségi csapatokban, de mindenki 10 perccel 8 előtt érkezett. A magyarok általában 40-45 között, tehát pont egy reggeli idő, de a szlovák lányokat soha nem lehetett megelőzni. Ők mindig már 7:30 körül ott voltak, reggeliztek és kávéztak is. A később érkezők mindezt egyszerre próbálták kivitelezni.

Azért kellett ilyen pontosan 8-ra elkészülni mindenkinek, mert akkor kezdődött a Morning assembly, vagyis a reggeli gyülekező. Ez egy fél órás kis program volt, melyen énekléssel kezdtünk, majd következett egy rövid kis 15-20 perces előadás

valamely diáktársunktól. Ez is a kultúrákövetítés egyik legkiválóbb eleme volt. Megismertük egymást, kinek mi a szívéhez közel álló téma és gyakran hallhattunk előadást más országok híres vagy különösen szép helyeiről, történelméről, kultúrájáról. Volt, aki a szlovák ballagási szokásokról, a német önkéntes munkáról, egy sportágról, Szlovénia legszebb helyeiről tartott előadást, de felmerültek olyan témák, mint a fagyalt, a csokoládé vagy a sör. A magyarok igyekeztek mutatni egy kicsit Magyarországról, így születtek előadások Budapestről és nevezetességeiről, a Sziget Fesztiválról, a hungarikumokról, magyar feltalálókra és találmányaikról. Ezután következett újra egy dal, melyeket általában vagy egyik tanárunk zongorán kísért vagy másik tanárunk gitáron. A gyülekező vége előtt még volt egy kis lehetőség, ha valakinek olyan információja, közlendője volt, ami mindenkire vonatkozott, akkor azt megoszthatta a többiekkel. Általában ezzel a lehetőséggel a tanárok éltek csak, ha volt valami információ az adott nappal, az egyik órával vagy hétvégével kapcsolatban.

Majd elkezdődött a nap. Ebéd előtt két másfél óras óra volt, köztük 20 perc, óra közben pedig 10 perc szünettel. Ilyenkor mindenki a saját csoportjának megfelelő órára ment. Majd következett a közös ebéd, délbén. A z ebéd utáni órák csak egy és háromnegyed kettő között kezdődtek, így mindenkinek volt még ideje szusszantani egyet, aludni egy picit vagy inni egy kávét a többiekkel. A délutáni órák, attól függően, hogy melyik napra, ki melyiket vette fel, vacsoráig tartottak, ami 18 órától volt. Ekkor újra egy közös étkezés, majd szabadfoglalkozás. Ilyenkor mindenki mást csinált. Sokan játszottak az ebédlőben, ittak egy sört a bárban, a családjukkal beszéltek, filmeztek vagy lefeküdtek, hogy kipihenjék a nap fátadalmait.

Egy nap, ami más, mint a többi

Volt egy nap azonban a héten, ami teljesen rendhagyó volt. Ha szerda, akkor workshop. Ilyenkor nem voltak külön csoportokban óráink, hanem együtt mindenki a nagyteremben töltötte a napot. Mikor odaérkeztünk már több ilyen szerdai napnak megvolt a témája. Vendégül láthattunk dán politológust, aki beszélt nekünk Dániáról, az ottani helyzetről, a történelemtől és más fontos dolgokról, amit érdemes lehet tudni, ha már az országban töltünk pár hónapot, ezzel átlátva a dánok helyzetét.

Érkezett hozzánk egy nagyon kedves vendég a nyugat-afrikai Burkina Faso államból. Egy tanárember, aki mesélt nekünk az ottani életéről, hogy ő hogyan került abba a városba ahol éppen dolgozik. A családjáról, életkörülményeiről, a városban élő többi emberről, feladatáról, küldetéséről. Mindenki tátott szájjal hallgatta. Nagyon érdekes dolgokat mondott, amit nem is gondoltunk volna egy ilyen távoli kultúráról.

Komoly feladatnak bizonyult, amikor is kaptunk egy kérdést a reggeli órákban: Szerintetek hol van demokrácia? A feladatunk pedig, hogy csoportokba rendeződve készítsünk filmet, melyben megfogalmazzuk a választ. Készült néhány komoly remekmű, szuper ötletekkel. Később pedig szavaztunk a nyertes filmre. A legkedveltebb egy olyan film bizonyult, mely Sherlock és Watson történetén alapul, akiknek a legújabb felkérésük, hogy találják meg a demokráciát. Kezdetét vette a nyomozás. Végeredményben pedig minden filmkészítő diák ugyanarra jutott, hogy demokrácia bárhol lehet. Ez volt az egyik legizgalmasabb workshop nap.

A későbbiekben pedig már szerettük volna és elvárás is volt, hogy magunk is találjunk ki témákat és készítsük el egy ilyen

workshop napnak a programját. Ezen a napon az órák idejében volt workshop, tehát délelőtt és délután is három óra. A délelőtt előadásokkal ment el, délután pedig ehhez kapcsolódó feladatokat, kérdéseket kaptunk, melyeket meg kellett oldani, vagy amikre válaszolni kellett. Azon a napon, amikor magunk találtuk ki a témákat, egy napba tellett mire összegyűjtöttük őket és abból kiválasztottuk a legjobb négyet. A demokrácia elve alapján szavaztunk, melyek a legkedveltebb, legérdekesebb témák. Így jutottunk el az egészség, a média, Közel-Kelet, sztereotípiák és kulturális előítéletek négyeséhez. a délutáni órákban csoportokba rendeződtünk, mindenki a számára legérdekesebb témához, de körülbelül egyformán elosztva és kialakítottuk az adott témanap programját. Majd ezeket elosztottuk a fennmaradó hetekre.

A legjobban az egészség és sportnap sikerült. Ennek egész napja az egészséges életmód jegyében telt. A délelőtti órákra elhívtak nekünk egy Zumba oktatót, Kiváló hangulatot varázsolt nekünk, a tanárokkal együtt ugrádoztunk, táncoltunk. Mindenki teljesen elfáradt, de nagyon jól éreztük magunkat. Délután pedig megnéztük a SuperSize Me című filmet, mely a McDonald's ételeinek károsító hatásairól szól. Jól sikerült ez a nap és talán ez érte el legjobban célját, hogy úgy tanuljunk és tapasztaljunk meg valamit, hogy közben jól érezzük magunkat.

Az utolsó workshop nap az emlékezés, emlékkészítés jegyében telt. Itt is több csoportban voltunk és minden csapat egy-egy olyan dolgot készített, ami összegezte a négy hónapot, amit együtt tölthettünk. Készültek videók, montázsok, plakátok – rajzokkal, illetve a bejáratnál a hallban készítettünk egy oszlopot, amit lefestettünk és a képeinkkel díszítettünk. Majd a délutáni foglalkozás alkalmával megnéztük ki mit alkotott, mit tartott fontosnak beleszöni az összefoglalóba, kinek mi volt a legjobb élménye a népfőiskolán.

Ezek a napok azért voltak nagyon izgalmasak és hasznosak, mert együtt volt az egész társaság, mindig másokkal kerültünk egy csoportba, így azokkal is kapcsolatba kerültünk, akikkel korábban nem. Még az utolsó ilyen nap alkalmával se volt fölösleges jobban megismerni valakit.

Kultúraközvetítés és befogadás észrevétlenül

Tanítás és tanulás

Az órarend felépítését már említettem. De mi történik az órakon? A népfőiskola sajátossága, hogy nem tanterv szerint megy az oktatás. Természetesen ez itt is így volt. Az órákra a tanár ugyanúgy felkészül, mintha hagyományos iskolában lennének. az óra azonban legtöbbször máshogy alakul. Mindig elkanyarodtunk a témától, általában valamely kérdésre adott felelet kapcsán. A tanár többször vetett fel olyan témát, amiről tudta, hogy megosztja majd a társaságot. Így egy kisebb vita alakult ki. Sokszor kisebb témából alakult ki vita, melynek végül nem lett megoldása. Habár sejthető volt, mégis meglepetésként ért, hogy szlovák-magyar ellentét egy ilyen kis csoportban is ki tud alakulni. Ugyanis mindenki védi saját nemzetét, történelmét, kultúráját. Természetesen ezek nem vérre menő küzdelmek voltak és 10 perc múlva már nem is volt vita tárgya, mégis érdekes volt megfigyelni egy ekkora közösségben.

A tanárok módszerei eltérőek voltak, de kérdésfelvetést és a vitatémák felvetését mindegyikük alkalmazta. Ez ugyanis egy jó módja annak, hogy megismerjük egymás nézeteit, ennek

indoklásául pedig mindenki saját tudását, tapasztalatát, identitását használta fel, hogy meggyőzze a másikat az igazáról. A kurzus neve és ezáltal a felvetett témák is gyakran vonatkoztak egy-egy országra, amelynek polgárai ebben a környezetben is védtek nemzetünket, sokszor még akkor is, ha nem volt igazuk. A nemzeti öntudat minden nemzetnél érezhetően magas. Például kezdetben furcsa volt, hogy Dániában minden háznál ki van téve a dán zászló. Egyik diáktársunk elmondta, ez nekik a boldogság jelképe: tisztelik, szeretik országukat és a nyelvüket. A zászlónak például külön nemzeti ünnepe is van. Tehát ez az öntudat mindenkinél érezhető volt, így több témában eszme-cserére sarkallt minket.

A többi tanítási módszer például játékok, csoportmunkák. „Házi feladatot” ritkán kaptunk, az is inkább csak felkészülés volt a következő órára. Illetve persze a nyelvtanulásnál elengedhetetlen volt, hogy megtanuljunk, amit előző órán vettünk. A nyelvtanulás hatékonysága a tanárok módszereitől függ leginkább. Mikor elkezdtünk dánul tanulni egy olyan tanár tartotta az órákat, aki angolul nem tudott jól, így a szavak jelentését sokszor nem tudta nekünk elmagyarázni, ezáltal nagyon lassan haladtunk. Inkább hátrány volt, mint előny, hogy ez a tanár korábban általános iskolában tanított és nyelveket még sose. Így magának a nyelvtanításnak a technikáit, bevált módszereit sem tudta alkalmazni, illetve nem tudott minket felnőttként kezelni és olyan feladatokkal készült, ami inkább gyerekeknek való, például gyerekversek felolvasása. Nagyon kedves és jó szándékú volt, de nem a mi értelmi szintünkhöz készítette a feladatokat. Helyette az első hónap után egy másik tanár érkezett, aki korábban is tanított már nyelveket. Érezhető volt a különbség. Úgy éreztem magam, mint egy szokásos nyelvtanórán a maga szövegértési, fordítási feladataival. De ő is próbálta nekünk változatossá és izgalmassá tenni a tanórát. Igyekezett minél több háttér információval is szolgálni, ami sokszor személyes volt, de legtöbbször dán kultúrát, történelmet, földrajzot vitt bele, így akaratlanul is egyre többet tanultunk Dániáról.

Érdekes dolog a tanórákkal kapcsolatban a kötetlenség és kellemes környezet. Nem úgy mentünk órára mintha iskolába mennénk, hanem sokszor melegítőben, papucsban, kávéval, teával vagy sütivel a kezünkben. A tanárok is így tettek. Ha kényelmetlen volt a cipő levették azt. Így sokkal otthonosabban érezte magát mindenki, nem kényszernek éreztük a tanórán való ücsörgést. Ez is hozzájárult, hogy szinte észrevétlenül ragadtak ránk a tudnivalók.

Tanár – diák viszony

A tanárok és diákok viszonyát az befolyásolta a legjobban, hogy együtt voltunk szinte reggeltől estig. Közös órák, közös étkezések, közös szabadidő. Partnerként kezelték minket, nem úgy, mint a hagyományos iskolában a tanárok kezelik a diákokat. Egyenrangúak voltunk.

A diákokat azért szemmel tartották mindig, ennek megkönynyítésére kialakítottak csoportokat a hét napjainak megfelelően hétfőtől péntekig. A csoportoknak hetente egyszer volt egy fél órás kis megbeszélése egy vezető tanárral. Ekkor beszéltek meg a hét folyamán felmerülő kérdéseket, hogy ki mikor tartja meg a reggeli előadását és, hogy mikor takarítja azt a termet, amit a csoportnak kiosztottak. Emellett attól függően, hogy ki melyik nap csoportjába tartozott, konyhai kötelességeket kellett teljesítenie (terítés, mosogatás olykor 100 főre). A tanároknak is volt egy külön feladatuk, melyeket váltva teljesítettek. A vacsora után ugyanis este úgy 10-11-ig mindig volt velünk

még egy felügyelő tanár. Ők általában különböző játékokkal, filmnézéssel készültek azoknak, akik szerették volna a közösségekben eltölteni az estét. Így került sor sokszor olyan film megnézésére, amelyek egy-egy ország neves filmjei, ezáltal a kultúrájuk része.

Bármilyen probléma volt, fordulhattunk bármelyik tanárhoz, nem küldözgették minket egymáshoz, hanem ott rögtön megpróbálták megoldást keresni a problémánkra. Még akár az igazgatóhoz is mehettünk, ha valamire választ szeretnénk volna kapni. Mindenki szívesen segített, nem tehernek érezte. Ettől a mi hozzáállásunk is más lett. Bizalommal fordultunk másokhoz, ha gondunk volt. Szinte egy nagycsaládként éltünk együtt.

Ételek és kultúraátadás

A tanórai és iskolai keret nélkül is megfigyelhettünk a kultúrák közvetítését, kultúraátadás elemeit. Az egyik workshop nap alatt kaptunk lehetőséget bemutatni magyar sajátosságokat, szokásokat. Megszerveztük úgy a délutánt, hogy páran népdalt, szavakat tanítottunk a többieknek, míg a többiek a konyhában sürgöttek. Vacsorára készítettünk gulyáslevest és mákos gubát, mindezt pálinka kíséretében tálaltuk. Ez volt a mi kis magyar estünk, amit mindenki élvezett. A népdallal egybekötött tánc, amit tanítottunk, pedig még a kurzus végén is nagy sláger volt, többször újra kérték az esti bulikban.

A pokol konyhája óra keretében pedig volt egy nemzetközi főzőverseny, ahol mindenki főzött valami nemzeti specialitást. Ekkor mi zöldborsófőzeléket készítettünk fasírttal. De megkóstolhattunk szlovák, lengyel és dán ételeket is. Volt sütemény, leves, kinek mi tetszett.

Az étkezéseknél bevezették, hogy az asztalok végébe kitétek egy kis zászlót és mindenkinek azon a nyelven kellett beszélni, amilyen zászlójú asztalhoz ült (angol, német, dán, francia). Ez a gyakorlatban nem működött igazán, de ötletnek nagyon jó volt. Így lehetőség volt gyakorolni a nyelveket.

A dán kultúra megismerésére volt alkalmas a vacsora után játék, mellyel az egyik tanárunk készült nekünk. A földszinten lévő tűzrakó körül ültünk le a kanapéra és olyan játékot játszottunk, ami annál viccesebb és izgalmasabb volt, minél többet játszottunk. Afféle kacintós játék, melyben mindenkinek jutott egy szerep és a rendőrnek le kellett buktatni a gyilkost. Közösségépítés szempontjából se volt hiányos ez a játék, hiszen szemkontaktust kellett tartani és olvasni kellett a másik szemében.

Szabadidő

A kultúraátadásnak teret adott a szabadidő, a hétvége eltöltése. Ilyenkor általában pihentünk vagy tettünk egy nagy sétát a városban. Az első hétvégén azonban még szervezett programmal készültek nekünk. Elmentünk együtt kirándulni egy kis öbölbe, ahol sütögettünk és beszélgettünk. A sütögetés azért volt érdekes, mert egy dán kenyértésztát sütöttünk ki, amit ők is gyakran szoktak családi sütögetések alkalmával. Ez egy remek ötlet volt, hogy külső környezetben is összekovácsolódjon a csapat.

A többi hétvégén nem volt mindig program, így magunknak kellett szórakozásról gondoskodni. Sétálgattunk, átmentünk Németországba, filmeket néztünk és miután egy kézműves napon megtanultunk horgolni, a szlovák lányokkal összeültünk hétvégeken filmezni és horgolni. Volt olyan, amikor a sportnak szenteltük a napot. Tornáztunk és kézilabdameccsre mentünk a sportközpontba.

Tanulmányi kirándulás

A kurzus témájához kapcsolódva hova máshova tehattünk volna tanulmányi kirándulást, mint Belgiumba, az Európai Unió székhelyére. 5 napos szervezett utazás volt, hogy személyesen is megnézhesük az épületet, ami otthont ad az Unió Tanácsának, amiről már többször is beszéltünk tanórákon. Egy napos sétát tettünk Brüsszelben. A Parlamentáriumot és képregény múzeumot is útba ejtettük egy városi idegenvezetés alkalmával. A többi napon Brugge-ban és Leuven-ben (itt volt szállásunk) tettünk városnéző sétát. Így alkalmunk nyílt több helyre is ellátogatni. Volt kulturális program, szabadidő és szórakozás is. A kirándulás programját mi magunk állítottuk össze egy délután. Összegyűjtöttük a látnivalókat a környéken és kiválasztottuk, amelyek a legtöbbünket érdeklik és melyik illik bele a demokrácia programjába. Ez a pár nap, tehát nagyon sok élménnyel gazdagított mindannyiunkat.

Második kirándulásunk jelentősége abban állt, hogy ekkor volt együtt utoljára egy kötetlen program keretében az egész társaság. 2 napra Schleswigbe utaztunk Németországba, közel a határhoz. A város jelentősége abban áll a dánok szemszögéből, hogy Schleswig – Holstein tartománya Dániához tartozott sokáig, majd elcsatolták a németeknek. Ekkor óriási harc kezdődött az ott rekedt dán kisebbség nyelvének és kultúrájának megőrzéséért. Itt töltöttünk pár napot és ismét betekinthettünk a dán történelem egy fontos részébe.

A népfőiskola egy diák szemével

STRÁZLI VIKTÓRIA

A beszélgetés alanyaként mindenképpen egy dán diákot szerettem volna megkérni, mert ők teljesen más közegben nőttek fel, mint mi és teljesen más a felfogásuk egyes dolgokban, ezért érdekelt, hogy ők hogyan látják a saját jövőjüket. Sokáig nem tudtam, hogy ki lenne a legmegfelelőbb, aztán egyik este leültem beszélgetni egy dán fiúval és rájöttem, hogy ő a tökéletes alany, mert jól ki tudja fejezni magát, mindenről van véleménye és érdekes dolgokat mesélt.

A választottam 21 éves és egy kisvárosból jött, Silkeborgból. Ez a város nem messze van Aarhustól, az egyik legnagyobb egyetemvárostól. A város ahol született és él, egy körülbelül ezer lakosból álló település, így sok lehetősége nem volt az iskolaválasztás terén, de így is megtalálta azt, ami érdekelt és ezáltal közelebb került ahhoz, amivel foglalkozni szeretne majd a jövőben.

Először az iskolájáról beszélgettünk, hiszen most fejezte be a gimnáziumot. A fő terület a gimnáziumban a matematika, angol, történelem és a dán volt, de természetesen voltak olyan órái, mint a biológia, sport. Az ott eltöltött évek alatt rájött, hogy az egyetemen mindenféleképpen reál tantárgyakkal szeretne foglalkozni, ilyen pl. a matematika, fizika.

Mivel nem tudta pontosan, hogy hova szeretne jelentkezni egyetemre, ezért más lehetőséget keresett és így találta meg a népfőiskolát. Mivel tudom, hogy a dánoknak sokkal többet kell fizetniük azért, hogy itt lehessenek, rátértünk az anyagi dolgokra. Elmondása szerint Dániában szokás, hogy amikor egy gyerek megszületik, a szülei nyitnak neki egy számlát, és amíg be nem tölti a 18. életévét, addig minden évben vagy bizonyos időközönként pénzt raknak rá neki. Így tudott most eljönni és ebből fog április után utazgatni egy kicsit, mivel az egyetem csak szeptemberben kezdődik majd. Amikor megkérdeztem, hogy miért pont egy népfőiskolát választott, elmesélte, hogy fiatalabbként részt vett kétszer is egy hasonló jellegű kurzuson, mint ez és nagyon élvezte ezért szeretne volna kipróbálni, hogy milyen egy népfőiskola. Arra voltam kíváncsi, hogy egy dán számára mit is jelent az, hogy népfőiskola. Sajnos Magyarországon az emberek nagy többsége nem tudja, hogy milyen intézményt takar ez a név, azonban ez másképp van a dánokkal.

„Dániában senki sem tekint úgy a népfőiskolára, mint egy tanulási lehetőségre, inkább mint egy év kikapcsolódásra a gimnáziumi évek után. Ezen intézmények a táborútról, hippikről és gitárról híresek, egy olyan közegben, ahol a résztvevő diákok között nagyon szoros barátság alakul ki. Ez egy olyan lehetőség a számukra, ahol könyvek és esszék helyett végre azon dolgozhatnak, hogy különböző kapcsolatokat építsünk, barátkozzunk és ezáltal jobb emberré is váljunk egy kicsit. Amikor egy család összeszedi a tányérokat a népfőiskola miatt tesszük,

mivel ezen iskolákban nekünk kell étkezés után mosogatni és minden koszos tányért, poharat összeszedni. A dán családok életében pedig ez a szokás a népfőiskolát jelképezi. Nálunk a népfőiskola a mindennap része, nem igazán ismerek olyan dán, aki nem ment népfőiskolára legalább egyszer.”

Persze rögtön jött a kérdés, hogy miért pont ezt a népfőiskolát választotta.

„Két dolog miatt választottam ezt a népfőiskolát. az egyik, mert egy unokatestvérem már volt itt, igaz még évekkel ezelőtt, de ő nagyon sokat mesélt erről a helyről és szerettem volna megnézni. A másik pedig, mert nagyon szerettem volna megtanulni németül és természetesen hatalmas lehetőség volt, hogy december végétől sioktatóként dolgozhattam Ausztriában április végéig. Igazából az utóbbi az, ami miatt idejöttem. A nyelvtanulás miatt.”

Ebből kifolyólag természetes, hogy a legtöbb tantárgya a német nyelvvvel kapcsolatos. Ettől függetlenül volt sportórája, zenéje és egyéb kötelező órái, ami mindenkinek voltak.

Amikor arról kérdeztem, hogy a jövőben mivel szeretne foglalkozni, vagy mik az elképzelései, azt éreztem, hogy teljesen más ember ül előttem és egy komoly határozott embert láttam. Ráadásul a válasza is nagyon komoly és határozott lett.

„Hogy pontosan mivel szeretnék foglalkozni, azt még nem tudom, de tudom, hogy egyetemre akarok menni, és utána dolgozni akarok. Szerencsére Dániában megvannak a lehetőségeink és tudunk választani. Például tudom, hogy olyan szakmában akarok elhelyezkedni, ami jól fizet, de azt is tudom, hogy itt mi számít jól fizető munkának és így tudom, hogy mit kell elvégezni ahhoz, hogy ilyen területen dolgozhassak. Ez elég biztonságérzetet ad az embernek ahhoz, hogy nyugodtan tudjon dönteni és keresgélni. Tudom, hogy ez sok országban nincs így, de itt tényleg tudsz előre tervezni, bármilyen félelem

nélkül. Egyet azonban biztosan tudok, olyan szeretnék lenni, mint az édesapám, mert ő egy hatalmas számítógépes cégnél dolgozik, de olyan munkakörben, amit nem tudnak nélkülözni. Évekkel ezelőtt kapott egy állásajánlatot, de a cége annyira nem tudta elengedni, hogy új szerződést írtak vele és azóta is ott dolgozik. Én is ilyen ember akarok lenni, akit nem tudnak nélkülözni. Ezért nem tudom, hogy akarok elhelyezkedni, csak azt, hogy ilyen ember akarok lenni.”

Ilyen választ nem igazán hallottam még 21 éves emberektől, de nagyon jó volt hallgatni, ahogy az édesapjáról beszél és ahogy beleéli magát a mesélésbe. A munka megtalálása után utazgatni szeretne a barátaihoz, mert nagyon különböző helyeken élnek és szeretné mindegyiket meglátogatni. Ahogy az iskoláról beszélgettünk, szóba került, hogy mennyire változott meg ezalatt a négy hónap alatt.

„Sokat változtam, de pontosan nem tudnám megfogalmazni, hogy miben, csak érzem, hogy változtam. A legjobb, ami történt változás terén, hogy nagyon jól megismertem magam, a határait, hogy mennyit bírok elviselni és mennyit tudok kihozni magamból. Itt gondolok arra, hogy 80 emberrel kell 4 hónapig együtt élni, a nap minden órájában és ez elég fásarstó és kiborító tud lenni. Ezen kívül rengeteg új dolgot kipróbáltam, amit otthon nem biztos és egyáltalán nem érzem azt, hogy ez hiba lett volna. Itt valahogy minden átértékelődik benned, nem igazán tudod eldönteni, hogy amit itt teszel azt otthon is megtetted volna, de szerintem ettől jó ez az egész. Egy teljesen másik oldalról ismerem meg magamat ezen a helyen és tetszik a változás.”

Ebből egyértelműen következett, hogy szereti ezt a helyet és természetesen igazam volt.

„Nagyon szerettem ott lenni, mert lehetőséget tárnak eléd és eközben teljesen szabadnak érzed magad, minden kööttség nélkül. Nem kell a vizsgákkal a tanulásal foglalkoznod. Persze kell tanulnunk, de nincsen számonkérés, nincsenek jegyek, nem kell izgulnod, csak élvezned kell az órákat és próbálni minél többet tanulni. Szerintem ennél nagyobb lehetőség nem fog adódni. Főleg nekünk, síoktatóknak, hiszen mi majdnem öt hónapig Ausztriában voltunk dolgozni, ahol nagyon jó kapcsolatokat lehet kiépíteni és ki tudja, lehet, hogy még vissza megyek, és ott fogok élni. Bár ezt nem hiszem, de nem tudhatom. A nyelv

gyakorlása szempontjából tökéletes volt ez az időszak, a többit meg majd meglátjuk.”

Ebből a beszélgetésből nagyok sok mindent megtudtam, amire nem is számítottam, hiszen minden különbség megmutatkozott, ami a dánokat elválasztja más országokból jövő diákoktól. A legszembetűnőbb, hogy a dánok minden nehézség nélkül tökéletesen beszélnek angolul, németül és természetesen dánul, míg mi magyarok az angolal is néha hadilábon állunk, amikor megkérdeztem, hogy milyen rendszer szerint tanulnak nyelveket az iskolában a következő választ kaptam.

„A legfontosabb, hogy nálunk nincsenek szinkronos filmek minden filmet angolul adnak le a tv-ben és dán feliratot raknak hozzá. Ezen kívül nem a nyelvtan és helyesírás fontos az iskolákban, hanem a beszéd, így sokkal gyakorlatiasabb óráink vannak. A helyesírás nem fontos, csak az, hogy mennyire tudod kifejezni magad. Sokkal inkább gyakorlatközpontú az oktatás Dániában, mint máshol és ennek megvan az eredménye. Nem kell gondolkodnunk, hogy is van ez a szó, mert ha nem jut eszünkbe, akkor is körbe tudjuk írni és el tudjuk magyarázni másféleképpen, minden nehézség nélkül.”

Ezen kívül ott van nekik az a biztonság, ami nekünk magyaroknak nincsen. Rajtuk valahogy azt látja az ember, hogy nem aggódnak semmiért, nem kapkodnak és valahogy mindent tökéletesen kiviteleznek. Ez a nyugodtság, ami körülveszi őket, valahogy rám is rám ragadt és egyszerűen csak élvezni szeretném az életet, nem stresszelve semmin, csak élni és azt tenni, ami jól esik. Nem egyszer rendeztünk valamilyen versenyt, amit mindig a dánok nyertek meg, bármilyen versenyről is legyen szó, valahogy nem tudtuk őket legyőzni. De lehet, hogy nem is kell felvenni velük a versenyt, mert rengeteg dolog van, amit mi tudunk jobban és rengeteg olyan dolog van, amiről ők még csak nem is hallottak. A kedvenc esetem, amikor egy dán fiú megkérdezte tőlem, hogy miért írom előre a keresztnevemet, azt hitte, hogy ezzel szeretnék kitűnni a tömegből. Amikor elmagyaráztam neki, hogy Magyarországon így írják, nem tudta elképzelni, hogy ez hogy működik. Néha azt érzem, hogy egy teljesen más világba csöppentem és éppen ezért éreztem azt, hogy valamilyen úton még vissza szeretnék jönni ide, tanulni vagy dolgozni, vagy csak utazgatni, de vissza akartam jönni.

Ma itt élek, ami életem egyik legjobb döntése volt.

CSEMADOK érsekújvári területi választmány ülése, Kővágóörsön

November 17-18

Az érsekújvári járás 30 CSEMADOK munkatársa látogatott el Kővágóörse a Káli-medence Népfőiskolára. A csoportot Horváth Dezső polgármester üdvözölte és bemutatatta a település életviszonyait. A vendégeknek Szigeti Tóth János Mít ér az ember, ha...? A Kárpát-medencei népfőiskolai együttműködés 30 évéről címmel tartott tájékoztatót, majd a Káli-medence Népfőiskola tevékenységéről Mihályfi Márta, az MNT főtitkára beszélt. Két fiatalember: Vígi László és Sára Vajdasági sikertörténetek bemutatása –címmel közösség-szervezői innovációs munkájukról, sikereikről beszéltek. A program vacsora keretében kötetlen beszélgetéssel zárult. Másnap a vendégek szervezeti belső munkaértekezletet tartottak a CSEMADOK országos tanácsának és a Művelődési Intézet közreműködésével, majd az alapszervezetek mutatták be eredményeiket, gondjaikat. Meglepő milyen keveset tudunk egymásról. A tanulmányi utat Kovács Tamás CSEMADOK titkár, az MNT elnökségi tagja szervezte.

Újraindul az abdai népfőiskola?

Az 1949. után hazánkban elsőként létrehozott Abdai Népfőiskola 30 éves jubileumáról

Az ünnepség megnyitójaként Babits Mihály: Hazám! Az igazi című versét előadta Steininger Adél tanárnő. Ezt követően Szabó Zsolt polgármester köszöntötte az ünnepségen megjelenteket: Prof. Dr. Polgár Tibor András a Népfőiskola alapítóját, tanárait (Környei Lászlót, Benyőcs Lászlót, Németh Attilát, Szabó Józsefet és dr. Szakál Gyulát), és hallgatóit. A meghívott vendégeket (Ferenczy Tamást az abdai körzeti ált. iskola igazgatóját, megjelent tanárait, tanítóit, 8. osztályos tanulóit. Gáli Gyöngyit az Abdai tehetséges fiatalok támogatására létrehozott Alapítvány elnökét, a támogatásban részesült abdai tehetséges egyetemistákat, főiskolásokat valamint Népfőiskolánk múltja iránt érdeklődő abdaiakat.

A polgármester ezután felolvasta Dr. Szigeti Tóth János egyetemi docens, a Magyar Népfőiskolai Társaság elnökének üdvözlő sorait.

Az ünnepség résztvevői egy perces néma felállással emlékeztek meg Füzfa Ottó tanár úrról az Abdai Népfőiskola elhunyt igazgatójáról, előadóikról és hallgatóikról.

A népfőiskolai mozgalom múltjáról, jelenéről, és a népfőiskolák működése néhány sajátos vonásáról Polgár Tibor András tartott rövid előadást.

Főiskolánk három előadója betegség illetve elfoglaltság miatt írásban köszöntötte a megjelenteket. dr. Boros István abdai ny. állatorvos betegsége miatt levélben üdvözölte a jelen levőket a levelet felolvasta Nyikes Dániel,

- dr. Hiszek Nándor üdvözlésként két saját versét, és a jelenlevő tehetséges abdai egyetemistáknak, főiskolásoknak megadható tanácsot küldött,
- Hiszek Nándor: Himnusz a nőhöz - előadta Szabó Cintia

- Hiszek Nándor: Orvos a végeken - előadta Fazekas Henrik
- Hiszek Nándor: Az abdai tehetséges fiataloknak – felolvasta Gáli Gyöngyi ATEFITA elnök,
- Villányi László költő, a Műhely főszerkesztője: A kertben – esszéjét felolvasta Kovaljov Zsófia.

Majd a jelenlevők kötetlen társalgása következett, vélemények- visszaemlékezések az Abdai Népfőiskolára, másrészt arról, hogy szükséges, és lehetséges-e az Abdai Népfőiskola újra indítása, előadások tatása például olyan témáról, mint a digitalizáció napjainkban és a közeljövőben. Fogadás adott a jelen levőknek a helyi képviselői testület nevében Szabó Zsolt polgármester.

Dr. Polgár Tibor András
ny. kutatóprofesszor

Nemzeti Kulturális Alap

Magyar Népfőiskolai Társaság

1138 Budapest, Révész u. 2/c

Tel.: 06 (20) 610 05 06

www.nepfoiskola.hu

mnt@nepfoiskola.hu